

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Edukační programy Národní galerie a školní výtvarná výchova
Educational programmes of National gallery and school art education

Adéla Kudláčková

Vedoucí práce: PhDr. Leonora Kitzbergerová, Ph.D.
Konzultant: Mgr. Kristýna Říhová
Studijní program: Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: B VV-PG 20 (0114RA320002, 0111RA190018)

2024

Odevzdáním této bakalářské práce s názvem *Edukační programy Národní galerie a školní výtvarná výchova* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12.4.2024

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Leonoře Kitzbergerové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a vstřícnost při vedení mé bakalářské práce. Mé poděkování patří i Mgr. Kristýně Říhové za konzultace během příprav mého výzkumu.

ABSTRAKT

V bakalářské práci sleduji galerijní edukaci žáků na druhém stupni základní školy v rámci několika edukačních programů Národní galerie Praha. V teoretické části práce se zabírám galerijní a muzejní edukací obecně, způsoby její realizace a jejím vlivem na vzdělávání ve školách.

Výzkumná část práce je zpracována metodami pozorování a polostrukturovaných rozhovorů s účastníky edukačních programů. Závěr je realizován vypracováním návrhu a částečnou realizací činností navazujících na edukační programy pro hodiny výtvarné výchovy jako finální část galerijní edukace. Cílem bakalářské práce je sledovat průběh konkrétní galerijní edukace a popsat, jaké okolní vlivy doléhaly na její realizaci.

KLÍČOVÁ SLOVA

galerijní edukace, výtvarná výchova, Národní galerie Praha, vzdělávací program, spolupráce, škola, vystavená díla

ABSTRACT

In this thesis I observe gallery education of primary school pupils within several educational programmes of National Gallery Prague. In the theoretical part I pursue gallery and museum education in general, its methods of implementation and its influence on education in schools.

The research part of the work is processed by methods of the observation and semi-structured interviews with participants in the educational programmes. The conclusion is realized by preparation of the plan and partial implementation of the activities following the educational programmes for art education classes as the final part of gallery education. The aim of the thesis is to observe the process of particular gallery education and to describe the surrounding influences on its realisation.

KEYWORDS

gallery education, art education, National Gallery Prague, educational programme, cooperation, school, exhibited artworks

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Galerijní edukace	9
1.1 Vymezení pojmů galerijní a muzejní edukace	9
1.2 Specifika a cíle galerijní edukace	11
1.3 Spolupráce školy a galerie	13
1.4 Ideální proces galerijní edukace	14
1.5 Metody a způsoby realizace galerijní edukace	16
1.5.1 První princip – diskurzivní model	16
1.5.2 Druhý princip – třístupňový časový model	17
1.5.3 Třetí princip – propojení různých složek výtvarného umění a dalších uměleckých forem	20
1.6 Galerijní edukace v současnosti	20
1.7 Umění a dětský divák	21
2 Využití galerijní edukace ve vzdělávání žáků	23
2.1 Vliv galerijní edukace na školní vzdělávání	23
2.2 Výtvarná výchova v kurikulárních dokumentech	24
3 Edukační programy Národní galerie Praha	26
3.1 Hmota mluví	26
3.2 V galerii se skicákem	27
3.3 Ze života galerie	28
VÝZKUMNÁ ČÁST	
1 Charakteristika výzkumu	30
1.1 Výzkumné cíle	30

1.2	Výzkumné otázky	31
1.3	Výzkumné metody	31
1.4	Výzkumný soubor a způsob jeho výběru.....	32
2	Výsledky výzkumu.....	34
2.1	Analýza dat k prvnímu výzkumnému cíli.....	34
2.2	Analýza dat ke druhému výzkumnému cíli	35
2.3	Shrnutí výsledků a doporučení pro praxi.....	37
3	Návrhy výtvarných činností navazující na edukační programy	39
3.1	Návrh výtvarné činnosti navazující na edukační program Hmota mluví	39
3.1.1	Vzdělávací program Hmota mluví	39
3.1.2	Příprava žáků na edukační program	40
3.1.3	Úvaha o možnostech navazující výtvarné činnosti.....	41
3.2	Návrh výtvarné činnosti navazující na edukační program V galerii se skicákem	42
3.2.1	Vzdělávací program V galerii se skicákem	42
3.2.2	Příprava žáků na edukační program	43
3.2.3	Návrh navazující výtvarné činnosti	43
3.3	Návrh výtvarné činnosti navazující na edukační program Ze života galerie.....	46
3.3.1	Vzdělávací program Ze života galerie.....	46
3.3.2	Příprava žáků na edukační program	47
3.3.3	Návrh navazující výtvarné činnosti	47
	Závěr.....	52
	Seznam použitých informačních zdrojů	53
	Seznam příloh.....	55

Úvod

Umění a kultura nás provádí našimi životy každý den a galerijní či muzejní edukace nám pomáhá již od útlého věku prohlubovat náš vztah k ní. Toto téma jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala, jelikož galerijní edukace představuje v současném vzdělávání klíčový prvek, ovlivňující vnímání a vztah žáků k umění. Tato práce má název *Edukační programy Národní galerie a školní výtvarná výchova*, což odkazuje na to, že sleduje a zkoumá proces účasti žáků edukačních programů Národní galerie Praha v budově Veletržního paláce. Celý proces galerijní edukace budu pozorovat a zaměřím se na jednotlivá působení na její realizaci.

Galerijní a muzejní edukace pomáhá dětem, žákům a studentům tvořit porozumění obsahům umění přímo v institucích galerií či muzeí, a tedy skrze setkání s originálem uměleckého díla. Z mé zkušenosti diváka a studenta považuji tento způsob za velmi podstatný pro rozvoj pozitivního postoje k umění a kultuře. Takový postoj formuje i naši identitu a ovlivňuje naše začlenění do společnosti a její kultury.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Galerijní edukace

V první kapitole se pokusím popsat základní principy a funkce muzejní a galerijní edukace. Vymezením klíčových termínů a pojmů se zaměřím na představení základních znalostí pro plné pochopení celého rámce galerijní a muzejní edukace. Popíšu vliv a zásah edukace do běžného školního vzdělávání a jaký přínos mají muzea a galerie pro naši společnost. Dále se zaměřím na metody a způsoby toho, jak lze galerijní edukaci realizovat a jak by měl vypadat její ideální proces. Samozřejmě nelze opomenout aspekt spolupráce galerie se školami či s pedagogickými zařízeními, které se zapojují a účastní procesu galerijní edukace.

1.1 Vymezení pojmů galerijní a muzejní edukace

Galerijní a muzejní edukace, jak již název napovídá, úzce souvisí s institucemi galerie a muzea. Tyto instituce jsou nedílným prostředkem pro realizaci edukace, a tedy záměrného procesu získávání znalostí, hodnot a rozvoje dovedností. Pro pochopení principů galerijní a muzejní edukace je potřeba definovat její sprostředkovatele, a tedy galerii a muzeum.

Obě instituce se věnují oblasti shromažďování a uchovávání uměleckého kulturního dědictví, přičemž slouží k jeho prezentaci veřejnému publiku za účelem vzdělávání se. Když se zamyslíme nad tím, jaký je jejich smysl, určitě nás napadne poznávací či vizuální zážitek z jejich návštěvy. Nicméně právě přístup lidského kulturního dědictví veřejnosti, a tedy i vliv umění na naše myšlení, má pravděpodobně velmi silnější a dlouhodobější účinek (Lišmanová, 2016, s. 12). Jak tvrdí Kesner (2000, s. 238): „*Tim nejlepším, co muzeum může nabídnout, nejsou umělecká díla sama o sobě, ale jejich prožitek.*“

Lze také hovořit i o pojmu muzeum umění. Tento pojem zahrnuje právě instituce spravující sbírky uměleckých děl a o kterých v našem českém prostředí tradičně hovoříme jako o galeriích (Šobánková, 2012, s. 11).

Galerijní či muzejní edukace zahrnuje široké spektrum pojmů a činností vázaných nejen s institucemi samotnými, ale i se vzdělávacími a výchovnými procesy, jež probíhají

prostřednictvím umění v rámci těchto institucí. Tato rozmanitost způsobuje, že nalezneme různá označení tohoto přístupu v odborných publikacích. Nicméně se tento vzdělávací proces nejčastěji nazývá galerijní edukace, neboť v současné době ve společenském povědomí jsou muzea umění běžně označována jako galerie a rovněž proces výchovy a vzdělávání je všeobecně označován jako proces edukace. Zároveň pojem edukace zahrnuje jak proces řízeného a neřízeného poznávání a získávání znalostí, tak i proces osvojení si určitých norem chování a postojů (Šobánková, 2012).

Galerijní edukace samozřejmě není pouhá návštěva muzea či galerie. Klíčovou rolí v rozdílu hraje intencionalita, tedy plánovanost a účelovost celkového procesu vzdělávání. Tento aspekt pomáhá odlišit galerijní edukaci od nezávazné návštěvy a prohlížení si expozic. Právě toto záměrné vzdělávací působení muzea považujeme za skutečné naplnění jeho edukačního poslání (Šobánková, 2012, s. 38).

Pro zprostředkování této účelovosti musí být přítomný subjekt s odpovídajícím vzděláním lektora, galerijního edukátora či pedagoga. Tento lektor vede návštěvníky či skupiny žáků a dětí během edukačních programů a zároveň působí jako jejich spoluorganizátor. Má za úkol provést účastníky programem takovým způsobem, aby dosáhl předem stanovených cílů. Pro efektivní zprostředkování edukačního programu je podstatné, aby galerijní edukátor disponoval schopností kvalitní komunikace s účastníky. Je důležité, aby byl schopen srozumitelně interpretovat a didakticky transformovat podstatu programu do vzdělávacího obsahu. Tím zajistí, že účastníci budou nejen obohaceni novými poznatky, ale zároveň se budou účastnit interaktivních a zábavných činností, což podpoří jejich vztah k umění, k umělecké tvorbě a jejich celkový postoj ke kulturním institucím (Šobánková, 2012, s. 38).

Celkově lze galerijní edukaci chápat jako prostředek, který umožňuje návštěvníkům aktivně se zapojit do kulturního prostoru, rozvíjet své myšlení a vytvářet si vlastní významy v uměleckých artefaktech prostřednictvím strukturovaného programu, který má definované cíle a vztahuje se k nějakému tématu nebo k expozici.

1.2 Specifika a cíle galerijní edukace

Specifika galerijní edukace spočívají především v její realizaci v prostředí institucí galerií či muzeí, a tedy mimo běžné školní prostředí. Tento aspekt s sebou přináší to, že žáci a děti, kteří se zúčastní návštěvy galerie, si osvojují široké spektrum nových poznatků, aniž by edukační program začal. Setkávají se s prostředím, kde musí respektovat určitá pravidla a vzorce chování, přicházejí do přímého kontaktu s cennými uměleckými díly, které jsou základem lidského kulturního dědictví státu. V neposlední řadě působení budovy galerie samotné, která je ve většině případech významná architektonická památka, jejíž řešení za účelem výstavy je pro žáky nová obohacující zkušenost. Každý jednotlivec každodenně interaguje s určitou formou kultury, a proto je důležité aktivně podporovat náš vztah k umění. Umění, ať už současné či historické tvoří nedílnou součást lidského kulturního dědictví, a setkání s ním představuje jedinečný čin, který podporuje náš vztah k uměleckým projevům a zároveň obohacuje naše vizuální citění. Zejména v dnešní moderní a technické době, kdy je mnohé poznávání a prožívání zprostředkováno virtuálními způsoby v distanci s přímým zdrojem poznání, je setkání s originály umělecké kvality přímo v prostředí galerie nezastupitelné. Pro děti, žáky a studenty představuje tato zkušenost nezbytnou složkou v jejich rozvoji vizuální a kulturní gramotnosti (Fulková, Hajdušková, Sehnalíková, 2013, s.2).

Marie Fulková (2012, s. 14) jmenuje hlavní specifikum galerijní edukace, které spočívá zejména v poskytnutí příležitosti k podpoře kritického myšlení účastníků, zejména v kontextu vizuální stránky obecně, ale také v souvislosti se současným uměním, nebo faktoru emocionální dimenze skrze naše vnímání. Dále popisuje význam mediální a kulturní gramotnosti, kterou si diváci rozvíjí prostřednictvím setkání se s uměleckými díly a která má přesah do způsobů, jakými se umění integruje do naší společnosti. Pojednává také o tom, že galerie a veškerý kulturní prostor není pouhou prezentací hotových uměleckých artefaktů, ale jedná se o prostor, který nás vybízí k zamyšlení se nad významy všeho, co v něm nalezneme. To nám poskytuje vhodnou příležitost k poznání, které vede ke kritickému myšlení a následně i k odmítnutí prvoplánových a vnucovaných významů. Taková příležitost má za příčinu, že začínáme hledat vlastní významy a přístupy k problematice a můžeme na to navazovat vlastní uměleckou tvorbou.

Každá edukace musí obsahovat jisté náležitosti, mezi které patří náležitost stanovení si cílů. Cíle galerijní edukace do jisté míry souvisí i s jejími specifiky, jelikož to, jakými způsoby působí na své edukanty, je v podstatě i její nezáměrný cíl.

Šobáňová (2012, s. 60) si klade otázku, zdali je vůbec možné si v rámci galerijní edukace stanovit jasné cíle, jelikož každá instituce pro tuto edukaci je odlišná ve svém konceptu a stanovená formulace cílů by nejspíše byla velmi abstrahovaná. Je tedy na samotných institucích, aby si konkretizovali cíle konkrétních aktivit v rámci svých edukačních programů a formulovali je i prostřednictvím očekávaných výstupů v kurikulárních dokumentech.

Šobáňová dále vychází z obecné pedagogiky, a to především z formulované Bloomovy taxonomie cílů¹ kterou v tabulce doplnila o potřeby v souvislosti galerijní edukace.

	Hladina	Popis	Vhodné výrazy popisující činnost – návštěvník bude schopen:
1.	Znalost	Návštěvník si dokáže vybavit či reprodukovat dříve osvojené informace, jde o znovupoznání, vybavování si informace.	definovat, doplnit, napsat, reprodukovat, vybavit si, uvést seznam, identifikovat, nazvat, označit, vybrat, seřadit;
2.	Porozumění	Návštěvník dokáže vlastními slovy vyjádřit naučené poznatky, pochopil „učivo“ a je schopen své znalosti použít.	dokázat jinak formulovat, vyjádřit vlastními slovy, ilustrovat, uvést příklad, popsat, vypočítat, shrnout;
3.	Aplikace	Návštěvník dokáže použít nabyté znalosti (pojmy, pravidla nebo generalizace) při zpracování nových poznatků.	aplikovat, demonstrovat, interpretovat, navrhnout, nalézt, vybrat, rozřadit, uvést vztah, vyčíslit, vyzkoušet;
4.	Analýza	Návštěvník dokáže rozčlenit složitou věc či proces na komponenty a vysvětlit, proč je daná sestava vztahů uspořádaná daným způsobem či jaké jsou důvody tohoto uspořádání.	porovnat, rozhodnout, rozlišit, analyzovat, rozdělit, vysvětlit proč, ukázat jak, nakreslit schéma, načrtnout;
5.	Syntéza	Návštěvník dokáže z několika jednodušších komponentů vytvořit původní a složitý celek, vytváří strukturu.	klasifikovat, kombinovat, tvořit, stavět, organizovat, vytvořit originál, komponovat, psát, řešit, předvést, stanovit, předpovědět;
6.	Hodnocení	Návštěvník dokáže na základě dříve naučených norem a kritérií stanovit hodnotu nebo cenu složitěho produktu, s využitím daných kritérií dokáže věc posoudit.	argumentovat, obhájit nebo vyvrátit, rozvíjet a kritizovat, posoudit, zaujmout nebo podpořit stanovisko, ospravedlnit, diskutovat, rozhodnout.

Obrázek 1 Tabulka Bloomovy taxonomie cílů

¹ Více o Bloomově taxonomii cílů zde: KALHOUS, Zdeněk, OBST, Otto, a kol. Školní didaktika. Praha : Portal, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X.

Taková organizace nám může vhodně ukázat, že cíle v oblasti edukace by neměly být omezeny pouze na konkrétní základní úroveň znalosti (například návštěvník si zapamatuje určitou informaci). Místo toho by měly směřovat i k náročnějším úrovním a procesům, které každý návštěvník může prožívat odlišným způsobem, a odnést si tedy individuální poznatky (Šobánková, 2012, s. 63).

Je však důležité si uvědomit, že takovýto postup nepostihuje důležitost celého vzdělávacího procesu a soustřeďuje se pouze na jeho zjevné aspekty. Proto si musíme být vědomi toho, že stanovené cíle nám sice mohou pomoci identifikovat obecné vzdělávací cíle, či hledat vhodnou formulaci činností, ale je nezbytné pracovat s nimi v souladu s obsahem konkrétního edukačního programu.

1.3 Spolupráce školy a galerie

Významnou cílovou skupinou pro edukační programy jsou především žáci a studenti všech typů škol. Proto je potřeba, aby galerie a muzea pro tvorbu a rozvoj svých edukačních programů navazovaly oboustranný vztah s těmito školními institucemi založený na vzájemné vstřícnosti, vyváženosti a spolupráci.

Tato spolupráce samozřejmě zahrnuje tvorbu a následnou zkoušku pilotních programů, avšak obsahuje i další aspekty, které výrazně ovlivňují kvalitu procesu galerijní edukace. Konkrétně se jedná o primární a navazující aktivitu nebo reflexi ve školním prostředí. Tato příprava a následné hodnocení představují klíčové kroky, které děti připravují na účast v galerijním programu a následně pomáhají propojit jejich získané impulsy s činnostmi ve škole (Lišmanová, 2016).

Podíl školy na strukturovaném procesu přípravy realizace a následné zpětné vazby však není příliš automatický a už vůbec není pravidlem běžné galerijní edukace. Pedagogové by měli zodpovídat za první a třetí fázi edukačního procesu, tedy za přípravu žáků nebo studentů na edukační program a poté následnou zpětnou vazbu společně s navazující činností v hodinách výtvarné výchovy. Edukátoři v lektorském oddělení galerie naopak zodpovídají za prostřední fázi tohoto modelu galerijní edukace, tudíž bez vzájemné spolupráce lektorského oddělení a školy účastníci se edukačního programu, není tento proces kompletní. Bez vzájemné informovanosti skrze všechny fáze edukačního procesu nemohou pedagogové

dostatečně své žáky připravit a následně s nimi navázat jak v reflektivní komunikaci, tak i v následné umělecké tvorbě, která by proces uzavírala. S tím souvisí i informovanost lektorského oddělení ohledně reflexe se žáky, jejich zpětné vazby a kvality umělecké tvorby navazující na edukační program galerie (Bláha et al., 2020). Z těchto poznatků vyplývá a v mnohých případech i můžeme pozorovat, že bez spolupráce školy a galerie se edukační proces bude odehrávat pouze v jedné, maximálně ve dvou fázích modelu galerijní edukace.

Koncepční a metodická inovace vztahu galerie a školy je jednou z nejdůležitějších otázek muzejní a galerijní pedagogiky. Obě instituce školy i galerie mají své podstaty a je pro obě strany přínosem, když na sebe vzájemně působí. Škola má velkou výhodu skrze dlouhodobou a systematickou práci se žáky, s jejich osobnostmi a dovednostmi, proto je důležité, aby ve školách na získané impulsy navazovali a pracovali s nimi i nadále (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010, s. 236).

Systém předpokladů pro efektivní a smysluplnou spolupráci galerií se školami zahrnuje aspekt, aby edukační programy navazovaly a splňovaly obsahy předmětu výtvarné výchovy, tedy i očekávané výstupy formulované v Rámcových vzdělávacích programech (dále jen RVP).

1.4 Ideální proces galerijní edukace

Pokud se učitel rozhodne navštívit se svými žáky v rámci výtvarné výchovy galerii a využije k tomu přítomnost edukačních programů, pro kvalitní realizaci celého procesu galerijní edukace jsou nutné jisté předpoklady.

Vztah galerie a školy je prvním aspektem, o kterém se pojednává v předešlé kapitole. S tím souvisí, jak škola a samotný učitel rozpoznává možný přínos galerijního prostředí pro obohacení a doplnění školní výuky. Je velmi časté, že učitel využívá návštěvu galerie spíše jako uvolněnější formu výuky prostřednictvím školních výletů a exkurzí než jako plnohodnotnou součást vzdělávacího procesu. To může mít za následek absenci stanovených didaktických cílů. Pokud si žáci osvojí tyto cíle během návštěvy a učitel s nimi následně nepracuje, může zůstat v povědomí žáků pouze atraktivní zážitek z výletu a v důsledku toho mohou vnímat galerie či muzea pouze povrchně, místo aby si plně uvědomovali jejich hodnotu (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010, s. 23).

Dalším aspektem procesu galerijní edukace jsou organizační a časové možnosti, které v rámci hodin výtvarné výchovy má učitel k dispozici. Většina edukačních programů je dlouhá minimálně 60-90 minut, to v rámci časové dotace dvou 45minutových hodin, společně s cestou do galerie, lze stíhat jen těžko. Proto je učitel nucen podstoupit řadu organizačních strategií se svými kolegy a s vedením školy pro uvolnění žáků z ostatních hodin a narušuje tím vyučovací plány (Fulková et al., 2012).

Pro maximální úspěšnost spolupráce mezi školou a galerií i galerijní edukace samotné, školní návštěva galerie by se měla odehrávat v několika fázích, které kladou jisté nároky jak na učitele a lektora galerie, tak i na samotné žáky. Jedná se o tři základní fáze, které garantují efektivitu procesu galerijní edukace (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010):

- Seznámení se s tématem/výstavou/činností, které se budou žáci účastnit

S výstavou, tématem či s obsahem edukačního programu by se měl učitel předem seznámit, a to především navázáním kontaktu s lektorským oddělením galerie. Učitel by měl své žáky připravit na návštěvu galerie. Měl by s nimi probrat vhodné chování v instituci, kde se nacházejí velmi cenná umělecká díla a následně i představit téma či obsah edukačního programu, který navštíví.

- Samotný vzdělávací program v galerii

Učitel by se měl programu účastnit a sledovat to, jak jeho žáci na aspekty reagují, co je zajímavé a jak si celkově počínají během aktivit.

- Závěrečná navazující reflexe a práce s tématem ve školní výuce

Učitel společně se žáky na práci v galerii navazuje evaluací programu, získává jejich zpětnou vazbu a skrze navazující výtvarnou činnost pomáhá žákům utřídit a ukotvit získané informace či podněty. Svou následnou výukou prolíná a ožívá zážitky z edukace, a to v různých pro všechny vyhovujících rovinách (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010, s. 245).

S úspěšnou realizací edukačního programu, a právě i se spoluprací galerie a školy, úzce souvisí nabídka edukačních materiálů pro školu, pro samotné žáky a učitele. Soubor edukačních materiálů by měl obsahovat různé typy a formy vzdělávacích prostředků během

realizace programu v galerii, ale také pro následnou navazující činnost pedagoga se žáky ve školní výuce.

Je mnoho typů a přístupů těchto materiálů, mezi nejčastější patří tištěné pracovní listy a sešity, elektronické verze edukačních materiálů ke stažení na stránkách galerie nebo tzv. *bílé desky*, které jsou didaktickou, informační i metodickou pomůckou pro učitele (Fulková, Hajdušková, Sehnalíková, 2013, s. 10).²

1.5. Metody a způsoby realizace galerijní edukace

Lektorská oddělení galerií postupně vyvinula řadu organizačních forem a metod pro realizaci edukačních programů. Mezi tyto formy patří tradiční didaktická organizace aktivit, ale i specifické metody realizace galerijní edukace přímo v instituci. Tato část je nicméně stanovená galeriemi a muzei samotnými, a tudíž je vhodné se zabírat spíše obecnými principy realizace galerijní edukace.

Podle *Metodiky realizace vzdělávacího galerijního/muzejního programu* (Fulková, Hajdušková, Sehnalíková, 2013, s. 4-8) jsou definovány tři obecné principy galerijní edukace, které jsou klíčové pro tvorbu, realizaci a evaluaci edukačních programů. Navazují na požadavky současného vzdělávacího kurikula a rovněž vycházejí ze současných nároků na vzdělávání v oblasti umění a zachování kulturních hodnot.

1.5.1 První princip – diskurzivní model

V prvním principu se jedná o diskurzivní model, který je vázán na téma kultury a umění. Nejedná se pouze o rozpravu nebo dialog, ale také o symbolický řád a režim, který určuje, jakými způsoby je interpretován. Svou charakteristikou odkazuje také na pedagogický konstruktivismus, který je v galerijní pedagogice uplatňován a který svou myšlenkou vypovídá o tom, že diskurs je sociální akce vytvářející socio-kulturní praxi. Pro galerijní edukaci i pro výtvarnou výchovu je tedy nedílnou součástí vzdělávání, jelikož diskursivní pole výpovědí umožňuje zahrnout myšlenky všech žáků a pomáhá pedagogovi poznat své žáky v celá jiném světle. Na toto poznání může dále didakticky navazovat a volit vhodné prostředky pro další výuku. Takové pojetí se galerijní pedagogika snaží

---

² Více zde: Metodika II: Metodika realizace vzdělávacího galerijního/muzejního programu (pro základní vzdělávání) .. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, [2013]-. (s. 10)

konkretizovat přímo k výstavám a k expozicím a opírá se o reflektovanou tvorbu či analýzu historických a socio-kulturních rovin přímo v praxi.

Programy vždy obsahují několik rovin materiálů, vztahující se k výstavě. Jedná se o exponáty samotné, odborný katalog, ale i o edukační materiály pro návštěvníky, které slouží k zachycení jejich výpovědí nebo myšlenek na dané téma. Tato sbírka představuje tzv. diskurzivní vrstvy, které vytvářejí pro lektora i pedagoga nabídku strategií pro další interpretaci vzdělávání žáků.

Edukační program zprostředkovaný pomocí diskurzivního modelu by měl vždy obsahovat reflektivní rovinu ve formě otázek či dialogu, který bude vézt k dalším kulturním okruhům témat, bude klíčový během analýzy a evaluace daného programu, a především bude reflektivní složkou pro žáky, kteří získávají úrovně nadhledů nad vlastními postupy a strategiemi myšlení.

1.5.2 Druhý princip – třístupňový časový model

Tento princip se především zaměřuje na předchozí přípravnou a následnou navazující výuku ve škole. Třístupňový časový model je teda zařazen do širšího celku výuky a dochází tím k úzkému propojení práce galerijního lektora a školního pedagoga. Pro tento model je důležitá spolupráce školy a galerie.

V současné době standartně dochází k připravování edukačních programů galerie do tzv. jednostupňového modelu, který není tak organizačně a časově náročný jak pro instituci školy, tak i pro lektorské oddělení galerie jako třístupňový model. Často dochází k případům, kdy vyučující vybere edukační program z nabídky galerie nebo muzea a se svými žáky ho navštíví bez jakékoliv přípravy nebo následné evaluace a navázání na tematiku ve školní výuce. Dostáváme se tedy do situace, kdy se k návštěvě galerie a jejich edukačních programů přistupuje jako k mimoškolní exkurzi či oživení výuky. V lepších případech vyučující vybírá edukační program, který navazuje a koresponduje s aktuálními tematickými plány výuky ve škole.

Tento jednostupňový model galerijní edukace tedy z dlouhodobého hlediska není příliš účinný a často působí jen na některé žáky, kteří však už s návštěvou galerie mají širší zkušenost a dokážou se získanými impulsy pracovat.

Dalším přístupem k edukačnímu programu může být tzv. dvoustupňový model, který operuje buď v rámci přípravy nebo jako následná navazující aktivita ve škole pod vedením učitele. Tento model se uplatňuje v případě, když je edukační program koncipován tak, aby na něj navázala nějaká tvůrčí nebo jiná činnost ve školní výuce. Vyučující může také program využít jako motivaci, na kterou následně naváže, nebo ho začlenit jako závěrečný prvek výuky, kdy návštěvou konkrétní expozice završí dané téma.

Tento přístup nicméně vyžaduje od učitele hlubší povědomí o edukačním programu a od lektora informovanost o aktuální situaci či hlubší znalost vzdělávacího obsahu a jeho kontextů. Toto souvisí s nutností vytvoření spolupráce mezi pedagogem a lektorem, a tedy také mezi institucí školy a galerie.

Třístupňový model se vyznačuje v současné galerijní a muzejní edukaci jako nejvýznamnější, avšak je nejvíce časově i organizačně náročný. Jedná se o systematickou spolupráci mezi lektorským oddělením galerie a školy. Zahrnuje promyšlenou vazbu mezi školní výukou a edukačním programem a má minimálně tři fáze:

1. První fáze

V této fázi je klíčová informovanost pedagoga ohledně programu a výstavy, na kterou je program vázán. Vyučující by měl konkrétní výstavu navštívit a zjistit potřebné informace ohledně jejího charakteru a poslání. Dále by se měl seznámit s lektorem, který edukační program povede a nechat se informovat ohledně chodu programu. V souvislosti s tím, je ideální i informovat lektora ohledně konceptu návštěvy galerie se žáky, jakým způsobem to s výukou souvisí či případně o samotných žácích.

V první fázi je vhodné se se žáky zabývat pravidly chování během návštěvy instituce galerie, dále je vhodná diskuze o jejím poslání či typech galerií. Úkolem vyučujícího je připravit a informovat své žáky na absolvování určitého typu edukačního programu. V této fázi je vhodné posuzovat i zkušenosti žáků, nebo jejich znalosti a očekávání od edukačního programu. Na základě těchto zjištění je možná i vhodná úprava edukačního programu, aby co nejlépe vyhovoval a reagoval na vzdělávací potřeby účastníků.

2. Druhá fáze

Prostřední fáze zahrnuje samotnou realizaci edukačního programu v prostředí galerie. Žáci jsou pod vedením lektora a je s nimi kooperováno přímo ve vztahu k expozicím. Vyučující by se měl programu aktivně účastnit a provádět si záznam postřehů týkající se práce žáků, nebo jiných poznatků. Program by měl zahrnovat i edukační materiály v různých formách, kam si své myšlenky a postřehy mohou zaznamenávat i žáci. Často je program završen nějakou tvůrčí výtvarnou činností přímo v prostorách výstavy, nebo v prostorách galerijního ateliéru či dílny.

3. Třetí fáze

V poslední fázi třístupňového modelu vyučující navazuje na vzdělávací obsahy, téma, výtvarnou činnost ve školní výuce. Většinou volí vhodné metody a strategie, které obsahují reflexi činností žáků během edukačního programu, dialog a dále pokračuje tematickými či metodickými řadami, výtvarným projektem nebo mezipředmětovou projektovou výukou.

Vzdělávací programy jsou běžně stavěné tak, aby navazovali na školní vzdělávání, a tedy i na RVP. Proto je potřeba, aby se vyučující informoval o očekávaných výstupech, které daný program má splňovat a aby s těmito výstupy nadále pracoval, či na ně navazoval svou výukou. Většinou platí, že pokud je proces galerijní edukace dlouhodobější a provázanější skrze klíčové koncepty edukačního programu, tím více obsahuje výhody pro jeho začlenění do klasického vzdělávání žáků.

Je důležité operovat se žákovskými prekoncepty, které vyučující zachycuje skrze reflexi programu, a posouvat jeho poznatky z galerie dál. Tímto způsobem je potřeba zacházet i s interpretací uměleckých děl a následné reflexi tvorby, bez které nedokončíme význam a smysl vnímání umění. V tomto bodě je doporučeno zakládat žákovská portfolia, skrze která žáci dokumentují vlastní práce a vývoj tvorby.

Třístupňový model galerijní edukace je nejvíce žádoucí z hlediska kulturního a výtvarného vzdělávání žáků skrze systematické principy vázané na jejich kritické myšlení, osobnostní zrání i prožívání. Pouhá návštěva galerie nebo muzea již nestačí, jelikož bez ukotvení smysluplných poznatků a rozvedení individuálně prožitých témat, je takový proces galerijní edukace nedostačující. Jistým úskalím provedení všech tří fází jsou časové, kapacitní a

organizační možnosti pedagogů a lektorského oddělení galerie. Je zapotřebí navázání úzké aktivní spolupráce vedenou kvalitní komunikací. Pokud jsou však tato úskalí překonána, dochází k praktickému zavedení smysluplné galerijní edukace, která rozvíjí žáky i samotnou výtvarnou výchovu v mnoha ohledech.

1.5.3 Třetí princip – propojení různých složek výtvarného umění a dalších uměleckých forem

Poslední princip se týká propojení galerijní edukace z různými složkami výtvarného umění či jiných forem umělecké, designerské a uměleckořemeslné tvorby, které jsou také součástí umění. Je klíčové ve vzdělávání interdisciplinárně navazovat na jiné kontexty a tvořit tak edukační mezipředmětový celek, který ve svých životech skutečně uplatňujeme.

Edukační programy by tedy měly zprostředkovávat prožitek z uměleckých děl v kontextech a v komplexních celcích. Učitelé, studenti i žáci uměleckých oborů by tedy měli pracovat s různými podklady, vizuály, ukázkami, aby prohloubili kontext uměleckého díla.

Umění je totiž různorodé, využívá různé formy vyjádření, díky kterým si k němu nacházíme cestu a dokážeme skrze něj vnímat svět. Toto pojetí umění je inspirací pro galerijní edukaci i pro výtvarnou výchovu, pro které je charakteristická komunikace kreativně sociální povahy.

1.6 Galerijní edukace v současnosti

Galerijní edukace je velmi dynamický obor ve vzdělávání, který se vyvíjí v souladu s kulturní a společenskou poptávkou. Význam galerií a muzeí spočívá ve své specifčnosti poskytnutí kulturního a edukačního obohacování návštěvníkům z různých společenských vrstev a věkových skupin. Galerie a muzea by měla být připravena reagovat na potřeby celkové společnosti, aby tím tak podpořila její zájem. Ať už to znamená přizpůsobit své expozice a výstavy, jakkoliv znevýhodněným jedincům, nebo svou vizuální a komunikační technologii, která souvisí se moderními proměnami ve společnosti. Pokud toto mají kulturní instituce naplnit, je potřeba, aby svou pozornost obrátili k prožitku návštěvníka z uměleckých děl a prostředí (Kesner, 2000, s. 237-239).

Jedním z hlavních témat k řešení, v rámci soudobých kulturních a společenských parametrů, je již historicky mnohokrát diskutovaný aspekt zprostředkování cesty k umění každému.

Otevřít možnosti prožívání kultury pro širší spektrum zájemců, pro které by se kulturní instituce, jako jsou galerie a muzea, staly atraktivní alternativou pro trávení volného času i efektivní formou vzdělávání se. Důležité je zprostředkovat cestu k uměleckým dílům potenciálně každému, a přitom zachovat výjimečnost tohoto setkání (Kesner, 2000, s. 237).

Současná moderní digitální média otvírají zcela novou formu toho, jak mohou být umělecká díla vystavovaná, ale i tvořena. Digitalizace výtvarného umění, a především informačních či interpretačních systémů, hraje významnou roli v úsilí o efektivnější zprostředkování umění jakémukoliv divákovi. Téměř každá galerie má své webové stránky i sociální sítě, díky kterým se snaží umožnit veřejnosti virtuální ukázkou a někdy i samotnou prohlídku svých uměleckých sbírek a výstav (Kesner, 2000, s. 239).

Tato digitalizace sice může zprostředkovat umění všem, ale přece jenom se stále jedná o derealizaci děl, která ve skutečné podobě mohou mít zcela jiný vliv na divákovu vnímání. Je tedy možné, že digitální moderní doba nám brání v naprostém unikátu, které je díky muzeím a galeriím uskutečnitelné, a tedy v setkání se s originálem. Galerijní edukace, a tedy pěstování vztahu k umění v rámci vzdělávání všech jedinců již od útlého věku, může společnosti napomoci k uvědomování si této jedinečnosti, kterou nám muzea a galerie nabízí.

1.7 Umění a dětský divák

Muzeum a galerie jsou prostorem pro pozorování, vnímání a přemýšlení nad exponáty, tedy objekty určené k vizuální kontemplaci. Právě zde návštěvník přijímá různé vizuální vjemy uměleckých děl. Divákův prožitek je určován mnoha faktory, avšak jeho aktivita vidění a vnímání závisí z velké části zcela na něm. Jedná se o dovednost, kterou je možné kultivovat a rozvíjet (Kesner, 2000, s. 93).

Žáci, kteří poprvé navštíví galerii, zažívají zcela nové impulsy a emocionální prožitky. Galerie, muzea i další kulturní instituce jsou svými specifiky, atmosférou a vizuálem natolik sugestivní, že dokážou ovlivnit náladu a rozhodnutí svých návštěvníků. Často se setkáváme s tím, že žáci, kteří mají předchozí zkušenosti s galerií, například z rodinných návštěv, mohou být ovlivněni svými spolužáky, kteří takové zážitky nemají a naopak. Vznikají situace, kdy dochází ke sdílení svých zážitků a znalostí mezi žáky. Proto je důležité připravit

se na tyto konverzace a aktivně je podporovat. Umělecké a kulturní prostředí se jeví jako ideální prostor pro cílený diskurs, při kterém žáci mohou sdílet své dojmy, vyjadřovat své pocity a společně prozkoumávat různá témata. Tímto způsobem mohou žáci nejen prohlubovat své vnímání, ale také se vzájemně obohacovat o různé perspektivy a přístupy k umění.

Divákův prožitek z umění formuje i prostor, ve kterém jsou díla vystavena. Klíčovou roli hraje tedy instalace a okolnosti, které by měli co nejlépe podněcovat vnímání diváka a přispívat k jeho aktivnímu prožívání uměleckého díla. Během této zkušenosti si jednotlivec v souladu se svými schopnostmi a aktuálním rozpoložením formuluje své porozumění viděnému (Kesner, 2000, s. 219).

Instalace uměleckého díla by neměla divákovi předurčovat podobu obsahu prožitku s jeho střetnutím, ale pouze posílit vazbu mezi viděním a věděním. Cílem každého vystavení díla by mělo být zvýšení možností aktivního myšlení diváka, který se ocitá tváří v tvář k originálu, a galerie či muzeum mu tedy nabízí prostor, kde může maximalizovat svůj potenciál subjektivního prožitku. V současné době mají muzea i galerie možnosti, jak prezentaci svých artefaktů a děl podpořit skrze informační a digitální technologie. Tyto způsoby, kterými je divákovi předávané sdělení o uměleckém díle, zesilují jeho interaktivitu, jenž návštěvníka vybízí k tomu, aby si informace samostatně vyhledával a kombinoval (Kesner, 2000, s. 225-233).

2 Využití galerijní edukace ve vzdělávání žáků

Tato kapitola se zaměřuje na význam a efektivnost využívání galerijní a muzejní edukace v rámci klasického školního vzdělávání žáků v oblasti umění a kultury. Dále pojednává o specifickém začlenění oblasti galerijní edukace v kurikulárních dokumentech, především v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, a jakým způsobem je tato disciplína strukturována ve školním prostředí.

2.1 Vliv galerijní edukace na školní vzdělávání

Jedním ze strategických cílů základního vzdělávání stanovený v dokumentu Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ zní takto: „*Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.*“ (MŠMT, 2020 s. 5)³. Z toho jistě plyne, že žáky bychom především měli skrze osvojení si daných kompetencí připravit na jejich budoucí smysluplný život. Na základě mezinárodních výzkumů a dlouhodobých srovnávacích studií lze konstatovat, že kulturní identita je značným pilířem národů a společnosti jako takové. Kulturní dědictví slouží jako transmise a zdroj mezigeneračních přenosů vzorců chování a dědictví, ze kterých společnost čerpá, učí se a vytváří vlastní nový odkaz. Do společnosti se žádný jedinec nemůže plně začlenit, pokud neporozumí těmto předpokladům, které jsou pro lidstvo zásadní, a tedy nebude přistupovat ke své kultuře pozitivně. Podoba národní a kulturní identity tedy do jisté míry závisí na kulturních postojích nastupující generace. Proto je důležité tyto postoje tvořit a prohlubovat během základního vzdělání. Je nutné, abychom své žáky vedli k navazování vztahů s uměním a kulturou, která je pro naši společnost tolik podstatná (Fulková et al., 2013, s. 14).

V galerijní edukaci se usiluje o systematičnost myšlení skrze pozorné vnímání uměleckých děl a následný osobní prožitek, který vyúsťuje ve vztah k umění. Důraz se klade na velmi podstatnou a často opomíjenou úlohu výtvarného vzdělání a tím jsou kompetence k funkční vizuální gramotnosti žáků. Žáci ani běžní lidé nejsou vybavení takovými znalostmi a zkušenostmi, aby při návštěvě galerie automaticky prožívali umělecká díla, rozuměli jim a

---

³ Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (více zde: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>)

viděli v nich to, co je pro ně užitečné. Proto je na místě galerijní edukace, která jedince vede k tomu, aby tam tyto aspekty hledali a uvědomovali si váhu těchto zjištění. Během edukačních programů se žáci i učitelé nacházejí v situaci i prostoru sdíleného prožitku z děl, získávají nové zkušenosti a vytváří si individuální významy a smysly, které je mohou posunout v myšlení i v tvorbě dál. Vlivné působení umění obsahuje sílu v nás vyvolávat otázky, pochyby a ujištění v interpretačně otevřených obsahů a emočně je prožívat. Jako pedagogům se nám v takovéto situaci dostává příležitost otevírat debatu se žáky, kteří mohou svá individuální prožívání sdílet a řešit je. Často tabuizovaná témata skrze umění vyplývají na povrch a mohou být zakomponovaná do procesu i reflexe tvorby žáka (Fulková et al., 2013, s. 19).

Marie Fulková (2013, s. 20) zmiňuje poslání edukačních programů takto: „*Krédem našich edukačních programů je důraz na kritické, reflektivní myšlení v průběhu výtvarné tvorby, prostor pro skupinovou kritickou analýzu a podpora myšlenkové nezávislosti, sebevyjádření a interdisciplinární přístupy.*“ Jedná se o rozvoj kulturní gramotnosti, která je a měla by být vlastností pomáhající nám řešit a překonávat strasti společenských problémů, s nimiž se potýkáme každý den.

2.2 Výtvarná výchova v kurikulárních dokumentech

Výtvarná výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) je součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura, která rovněž zahrnuje i hudební, případně dramatickou výchovu. Vzdělávání v rámci oborů umění a kultury by tedy podle všeho mělo být zapojeno do širšího rámce společenské zkušenosti a ukázat žákům mezioborové souvislosti.

V této vzdělávací oblasti se žákům otevírá prostor pro rozvoj estetického cítění a schopnosti porozumět sobě samým a okolnímu světu. Současně se podporuje jejich tvořivost, schopnost vnímání a interpretace prostřednictvím poznávání uměleckého světa, ať už současného či historického (RVP ZV, 2023, s. 87).

Pokud usilujeme o začlenění galerijní edukace žáků do běžného vyučování, je žádoucí, aby se edukační programy vztahovaly přímo k RVP a splňovaly dílčí výstupy výuky. Tato vazba napomůže i k efektivnějšímu dosahování výstupů a také k navázání užší spolupráce mezi

institucemi galerie a školy. Vhodná je provázanost skrze formulaci dílčích či očekávaných výstupů přímo v popisu edukačního programu na stránkách galerie, jelikož i tento aspekt u pedagoga rozhoduje, jaký program pro své žáky objedná a jakým způsobem bude korespondovat s tematickými plány školní výuky.

RVP ZV definuje klíčové kompetence, kterých mají žáci v průběhu svého základního vzdělávání dosáhnout pro své uplatnění ve společnosti. Jejich vymezení vychází z obecně přijímaných hodnot společnosti a je potřeba s nimi zacházet jako s vícefunkčními a prolínajícími se hodnotami, ke kterým směřujeme v celkovém vzdělávacím obsahu. Vyučující do těchto kompetencí může tedy snadno zahrnout i galerijní a muzejní edukaci, kterou lze obecně nejlépe vnímat z kompetence občanské: *„Žák respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit“* (RVP ZV, 2023, s. 10-12).

3 Edukační programy Národní galerie Praha

V poslední kapitole teoretické části této práce představím edukační programy, kterých jsem se společně se žáky základní školy a jejich vyučujícími zúčastnila. Všechny tyto programy jsou organizovány pro stálé sbírkové expozice Národní galerie Praha (dále jen NGP) ve Veletržním paláci, a tedy v blízkosti ZŠ, která se mnou navázala spolupráci pro praktickou část.

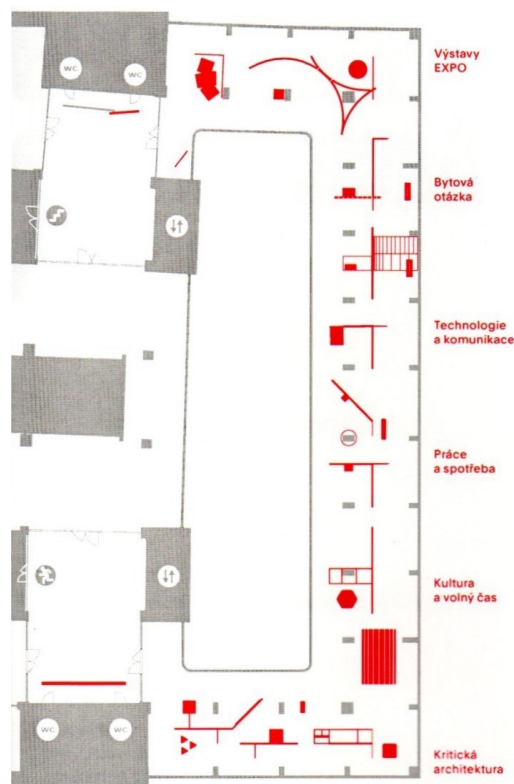
Národní galerie nabízí celkem 46 vzdělávacích programů pro školní skupiny dětí a žáků od předškolního po středoškolské vzdělávání. Tyto programy se organizují v rámci stálých sbírkových expozic i v rámci vybraných dočasných výstav.

3.1 Hmota mluví

Vzdělávací program s názvem *Hmota mluví* je jedním z nejnovějších vzdělávacích programů lektorského oddělení NGP. Odehrává se v prostorách Veletržního paláce a je provozován v rámci sbírkové expozice 1956-1989: *Architektura všem*. Program je připravovaný pro žáky druhého stupně základních škol a středních škol na přibližně 120 minut a zahrnuje tvůrčí aktivitu.

Obsah programu *Hmota mluví* zavádí žáky do prostředí a životního stylu socialistického Československa, kde jim je skrze architekturu a design představován komplexní a sbírkově pojatý pohled na pole období let 1956-1989. Během programu se žáci zaměřují na způsoby, jak architektura může promlouvat k našim smyslům a emocím skrze hmotu, materiál a prostor. (Hmota mluví, NGP, 2024)

Celý program se odehrává přímo v prostorách expozice, která je rozdělená do šesti sekcí *Výstavy EXPO, Bytová otázka, Technologie a komunikace, Práce a spotřeba, Kultura a volný čas a Kritická architektura*. Napříč sekcím se popisuje rovina životního stylu i za pomoci filmových ukázek, které výstižně popisují dobovou vizuální kulturu (Národní galerie v Praze, 2022).

Obrázek 2 Plánek expozice 1956-1989: Architektura všem

Žáci se seznamují s expozicí, tématem, ale i se samotnou budovou Veletržního paláce. Zabývají se vlivem působení designu a architektury na formování postojů a hodnot ve společnosti a jsou vedení k porozumění obecným principům a zákonitostem v architektuře. Na závěr zkoumají tyto principy během tvůrčí aktivity, při které mají příležitost si vyzkoušet tvarování hmoty podle jejich vlastních představ. Za úkol mají postavit experimentální architektonický model z nabídnutých materiálů a předmětů (dřevo, molitan, plast, stavebnice apod.).

Tento inspirativní edukační program i expozice samotná otevírá zcela nové perspektivy na to, jak vnímáme a chápeme architekturu, její proměnlivost i vliv na naši kulturu a společnost.

3.2 V galerii se skicákem

Další edukační program lektorského oddělení NGP s názvem *V galerii se skicákem* je organizovaný pro žáky prvního i druhého stupně ZŠ od 2. třídy. Jedná se o program ve formě tvůrčího workshopu, který lze realizovat v rámci kterékoliv stálé sbírkové expozice Veletržního paláce, pokud si tak vyučující přeje. Oficiálně se však program vztahuje k expozici 1918-1938: První republika a jejím vybraným dílům.

Žákům je tedy představené prostředí a prostor Veletržního paláce obecně, a především významná sbírka československého umění První republiky. Průvodcem této expozice je však žákům jejich vlastnoručně vytvořený skicák. Obsah programu nabízí žákům nerušenou chvíli pro sebe ve středu kulturního prostředí galerie, při které zažijí soukromí a možnost se naladit na vystavená umělecká díla podle jejich vlastní volby a vkusu. Umělecká díla tedy žákům poslouží jako inspirace pro jejich vlastní tvůrčí prožitek i projev. (V galerii se skicákem, NGP, 2024)

Program žáky seznamuje s principem tvorby skic, které jsou pro umělecká vyjádření nezbytná a dozvídají se, že výtvarný záznam kterékoliv podoby viděného či prožitého, je toho součástí. Je jím představeno několik příkladů přístupů ke skicám skrze ukázky umělců jako je František Skála či architektka Eva Jiříčná.

Pro tvorbu vlastního skicáku si žáci vybírají z rozmanité nabídky výtvarných materiálů. Jejich úkolem je procházet označenou část expozice a vybírat umělecká díla, která je nějakým způsobem zaujmou. Tato díla nebo jejich části mají následně zaznamenat a vizuálně vyjádřit to, co je na nich upoutalo jejich pozornost.

Klíčovým záměrem tohoto programu je poskytnutí žákovi svobody ve volbě způsobu, jakým zaznamenává své myšlenky a nápady v nekonvenčním prostředí. Prostředí galerie samotné může sloužit jako motivace nebo impuls k jeho vlastní tvorbě a myšlení.

3.3 Ze života galerie

Poslední navštívený edukační program NGP ve Veletržním paláci nese název *Ze života galerie* a aktuálně je zaměřen na žáky od 3. do 5. třídy ZŠ a probíhá v rámci sbírkové expozice 1918-1938: První republika ve třetím patře.

V rámci tohoto programu mají žáci jedinečnou příležitost proniknout do světa umění skrze pohlednutí za zákulisí organizace galerie. V průběhu jim je představená budova Veletržního paláce, ale zároveň i účel galerií obecně. Žákům jsou představené základní pracovní pozice vykonávané v galeriích (jako je ředitel, kurátor, architekt, lektor či kunsthistorik) a to v rámci zábavného loutkového představení. Následně jsou rozděleni do skupin, ve kterých si vyzkouší role již zmiňované pracovní pozice v galerii. Jejich úkolem je otevřít si vlastní malou galerii, přesněji řečeno, vyrobit si model galerie. V rámci simulované aukce a dalších

situací, ve kterých se žáci ocitnou, dostanou možnost vyzkoušet si organizaci nebo nákup uměleckých děl na vlastní kůži.

Program je zakončený tvůrčí aktivitou organizovanou v prostorách ateliéru galerie, při které žáci ve svých skupinách tvoří vlastní modely galerií. Pro tvorbu je jim nabídnuto rozmanité množství výtvarných materiálů. Žáci ve svých skupinách vytvářejí vlastní modely galerií z různě barevných papírů a do těchto modelů poté systematicky umisťují svá zakoupená či jinak získaná umělecká díla. Na závěr prezentují vytvořené galerie ostatním skupinám a vzájemně reflektují estetickou stránku či důvody umístění vystavených děl.

Cílem programu je představit žákům funkci a kulturní prostředí galerie, včetně její základní organizace a provozu. Žáci zkoumají a diskutují nad tématy hodnoty uměleckých děl a potenciálu umění pro společnost. Program aktivně přispívá k rozvoji kulturní kompetence žáků a pomáhá jim lépe se orientovat v kulturním dědictví společnosti. Tímto způsobem se program věnuje nejen teoretickému poznání galerijního prostředí, ale také aktivně podporuje tvůrčí a interaktivní zapojení žáků do procesu tvorby vlastní galerie. Obsah programu prohlubuje vztah žáků k těmto kulturním institucím i k umění samotnému. Poskytuje jim praktické zkušenosti, znalosti, a především podněcuje jejich zájem o kulturní dědictví.

VÝZKUMNÁ ČÁST

1 Charakteristika výzkumu

Ve výzkumné části této práce se budu věnovat galerijní edukaci konkrétních tříd druhého stupně základní školy v rámci několika edukačních programů NGP. Celý proces a situaci budu sledovat a popíšu hlavní vlivy, které galerijní edukaci ovlivňují. Výzkum budu realizovat formou pozorování během návštěv galerie a následnými polostrukturovanými rozhovory s účastníky galerijní edukace: s pedagogy výtvarné výchovy a se žáky. Zaměřím se na to, jak učitelé využívají doporučení z odborné literatury. S využitím zkušeností z provedeného pozorování vypracuji návrh návazné části na edukační program pro hodiny výtvarné výchovy jako finální část galerijní edukace.

1.1 Výzkumné cíle

Pro výzkum této práce jsem zvolila dva cíle:

- 1) Sledovat průběh konkrétní galerijní edukace žáků druhého stupně základní školy

V rámci tohoto cíle se zaměřím na návštěvu několika vybraných edukačních programů se žáky druhého stupně základní školy. Proces galerijní edukace budu pozorovat a popíšu zjištěné informace. S těmito poznatky budu pracovat metodou polostrukturovaného rozhovoru s učiteli a žáky, kteří se edukačních programů zúčastní.

- 2) Popsat některé vlivy, které působí na proces galerijní edukace

Druhý výzkumný cíl souvisí s popisem průběhu galerijní edukace na základní škole. Budu sledovat okolní vlivy, které mohou tento proces omezit či narušit. V praxi ledacos probíhá jinak, než je naplánováno, a samotné vnější i vnitřní faktory mohou odvést i galerijní edukaci zcela jiným směrem. Mým cílem je tedy pozorovat a popsat působení, která mohou ovlivnit kvalitu realizace a vztah žáků i učitelů ke galerijní edukaci.

1.2 Výzkumné otázky

Pro svou práci jsem formulovala dvě výzkumné otázky, které se vztahují, k již zmíněným cílům výzkumné části práce.

- 1) Odpovídá navštívená galerijní edukace doporučením popsaných v odborné literatuře?

Při sledování průběhů edukačních programů se zaměřím na to, zda se v procesu galerijní edukace uplatňují doporučení, která jsou formulovaná v odborné literatuře. Jedná se především o princip třístupňového časového modelu galerijní edukace, nabídku edukačních materiálů či další spolupráce školy a lektorského oddělení. Na tento aspekt se zaměřím především v rozhovorech s pedagogy. Budu zjišťovat jejich zkušenost s galerijní edukací a jejich názory na výše zmiňovaná doporučení, kterých by se měli držet pro kvalitní realizaci.

- 2) Které vlivy působí na průběh galerijní edukace žáků na druhém stupni?

Tato výzkumná otázka směřuje ke druhému výzkumnému cíli, jehož záměrem je pozorovat a identifikovat vlivy, které mohou působit na proces galerijní edukace. Během několika návštěv galerie se žáky tyto faktory budu pozorovat a pokusím se je odhalit i v rozhovorech s pedagogy či se samotnými žáky.

1.3 Výzkumné metody

Jak již bylo zmíněno, metodologický rámec výzkumné části mé práce zahrnuje kombinaci metody pozorování a polostrukturovaného rozhovoru. Tato kombinace metod mi umožní získat základní data o průběhu galerijní edukace s konkrétními žáky a pomůže mi pozorovat vlivy působící na kvalitu její realizace.

Mým cílem je pozorovat několik edukačních programů organizovaných ve Veletržním paláci NGP. Nezaměřuji se tedy na široký vzorek respondentů, naopak se pokusím detailněji popsat téma v souvislosti s konkrétním prostředím běžné základní školy v Praze 7.

Metodu participativního pozorování využiji zejména při monitorování průběhu galerijních edukací žáků s jejich vyučujícími ve Veletržním paláci. S tím se pojí má přítomnost v průběhu plánování návštěvy galerie a poté přímo během účasti žáků na edukačních programech. Své poznatky zaznamenám prostřednictvím předem připravených

pozorovacích archů. Zúčastním se následné výuky výtvarné výchovy, během které provedu [rozhovor](#) se žáky, jehož součástí je i reflexe absolvovaného programu a případně uskutečním navazující výtvarnou činnost.

Pro další získání dat provedu se žáky a s jejich vyučujícími, kteří se budou účastnit edukačních programů, polostrukturované rozhovory. Pro rozhovory budu mít připravená témata a otázky, týkající se reflexe absolvovaného edukačního programu, ale i zjištění informací ohledně zkušeností žáků i pedagogů s galerijní edukací, či s docházením do galerií obecně.

Výsledky obou výzkumných metod využiji k dosažení obou výzkumných cílů; pozorování poskytne doplňující informace k odpovědím získaným v rozhovorech a naopak.

1.4 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Mým záměrem bylo navštívit s několika třídami druhého stupně edukační programy NGP. Veletržní palác, ve kterém je organizováno nejvíce programů pro žáky druhého stupně ZŠ, byl tedy ideální volbou. Proto jsem oslovila základní školu v Praze 7 a její pedagogy výtvarné výchovy na druhém stupni, se kterými jsem navázala spolupráci pro svůj výzkum. Zároveň jsem oslovila edukátorku lektorského oddělení Veletržního paláce, která mi představila veškeré edukační programy odpovídající mému záměru. Současně jsem s ní konzultovala výběr základní školy a průběh svého výzkumu.

Se třemi třídami druhého stupně jsem se zúčastnila těchto edukačních programů NGP ve Veletržním paláci: *Hmota mluví*, *V galerii se skicákem* a *Ze života galerie*.

Výzkumný soubor tedy zahrnuje tři třídy druhého stupně základní školy (12 chlapců deváté třídy, 12 dívek deváté třídy a 17 dívek šesté třídy) a dva pedagogy výtvarné výchovy:

	<i>Hmota mluví</i>	<i>V galerii se skicákem</i>	<i>Ze života galerie</i>
Pedagog A	9.A (12 chlapců)		
Pedagog B		9.A (12 dívek)	6.A+B (17 dívek)

Tabulka 1 Účastníci edukačních programů

Nejprve jsem pedagogům výtvarné výchovy představila vhodné edukační programy ve Veletržním paláci, určené pro žáky druhého stupně a společně jsme vybrali takové, které by tematicky vyhovovaly žákům.

Pro výběr programů rozhodovaly tyto faktory:

- Téma a obsah edukačních programů
- Zda program obsahuje tvůrčí výtvarnou činnost či workshop
- Časová dostupnost (90/120 minut dlouhý program) v rámci rozvrhu výuky výtvarné výchovy
- Cena programu

Edukační program *Hmota mluví* jsme s paní učitelkou 9.A (pedagog A) vybrali z toho důvodu, že v rámci týdne *Festivalu architektury* byl program v nabídce zdarma a svým obsahem ji zaujal.

Druhý edukační program s názvem *V galerii se skicákem* jsme s panem učitelem 9.A (pedagog B) vybrali proto, že tyto žákyně učí výtvarnou výchovu prvním rokem a jeho záměrem bylo, aby se ve své tvorbě více uvolnily a on je mohl lépe poznat.

Poslední program s názvem *Ze života galerie* upoutal pana učitele spojené třídy žákyň 6.A a 6.B (pedagog B) svým obsahem a cílem představit žákům hodnotu kulturního prostředí galerie prostřednictvím zážitkových a tvůrčích aktivit.

2 Výsledky výzkumu

Vycházím ze svého pozorování během mé přítomnosti v procesu tří galerijních edukací ve Veletržním paláci. Dále budu vycházet z přepisů rozhovorů se žáky a z výsledků rozhovorů s jejich pedagogy.

2.1 Analýza dat k prvnímu výzkumnému cíli

K získání dat k prvnímu výzkumnému cíli a k zodpovězení první výzkumné otázky jsem si stanovila několik témat a podotázek, na které jsem se ve sledování procesu galerijní edukace zaměřila a případně zjišťovala v rozhovorech s participanty:

- Jaká byla předchozí zkušenost pedagogů s galerijní edukací?

Oba pedagogové uvedli, že se nikdy předtím neúčastnili se svými žáky edukačních programů, nicméně, v rámci výuky několikrát navštívili se svými žáky některé galerie či výstavy v Praze. Mají povědomí o nabídce edukačních programů NGP, avšak doposud neměli příležitost se jich se žáky zúčastnit.

- Jaká byla předchozí zkušenost žáků s galerijní edukací a s navštěvováním galerií?

Všichni žáci uvedli, že se edukačních programů vedených lektory účastnili poprvé. V rámci výtvarné výchovy i jiných předmětů však několikrát navštívili některé pražské galerie i Veletržní palác. Většina žáků navštěvuje galerie či muzea i se svou rodinou a několik jednotlivců se někdy účastnilo komentované prohlídky.

- Proběhla příprava žáků na edukační programy? (první přípravná fáze)

Pedagogové se shodli na tom, že o galerijní edukaci neměli dostatek informací na to, aby dodrželi jistá doporučení z odborných publikací, jako je například příprava žáků na edukační program či jejich navázání ve výuce.

- Byly žákům k programu nabídnuté edukační materiály?

Žákům v průběhu absolvovaných programů byly nabídnuté různé formy edukačních materiálů. Program *Hmota mluví* jim nabídl ukázkou stavebních materiálů určených k haptickému či jinému smyslovému vnímání a aktivní zónu pro tvůrčí činnost.

Program *V galerii se skicákem* svým účelem žákům nabídl edukační materiál ve formě jejich vlastnoručně vyrobeného skicáku, který se stal i jejich průvodcem expozicí.

Program *Ze života galerie* obsahoval edukační materiály pro žáky v mnoha podobách: aktivní zóny přímo v expozicích, rekvizity k dramatickým scénám, tvorba ve výtvarném ateliéru, žáky vyrobené modely galerií.

- Navázal pedagog s lektorským oddělením užší spolupráci?

Užší spolupráce mezi lektory programů a pedagogy nenastala. Domnívám se však, že ještě před návštěvou galerie nastala možnost se od lektorského oddělení informovat o případných nejistotách. S lektory bylo také možné konzultovat případné navazující aktivity pro školní výuku.

2.2 Analýza dat ke druhému výzkumnému cíli

V rámci druhého výzkumného cíle jsem pozorovala doléhající faktory působící na podobu galerijní edukace a její odpovídající realizaci. Tyto vlivy jsem identifikovala do tří kategorií: *dlouhodobé*, *krátkodobé* a *náhodné*.

Jednotlivé vlivy jsou seřazené od nejvlivnějších po nejméně doléhající.

1) Dlouhodobé vlivy

Dlouhodobé vlivy zahrnují aspekty, které mají trvalý a stabilní vliv na proces galerijní edukace:

- Učitelův postoj ke galeriím, galerijní edukaci i k samotnému umění
- Postoj vedení školy k těmto typům akcí
- Zkušenost učitele s galerijní edukací a povědomí o edukačních programech
- Klima ve třídě (vztah mezi učitelem a žáky, vztahy mezi žáky)
- Vzdálenost školy od galerie
- Předchozí zkušenost žáků s návštěvou galerie

2) Krátkodobé vlivy

Krátkodobé vlivy zahrnují organizační témata a překážky, kterými se pedagog zabývá před uskutečněním galerijní edukace. Tyto situace tedy nastávají ve chvíli, kdy se vyučující rozhodne se žáky navštívit konkrétní galerii a zúčastnit se některého z nabídnutých edukačních programů pro školní skupiny.

Časové možnosti:

- Pozice výtvarné výchovy v rozvrhu
- Časová dotace výtvarné výchovy (45/90 minut)
- Délka programu v rámci časových možností ve školní výuce
- Délka trasy do galerie

Galerie:

- Nabídka edukačních programů galerie
- Cena edukačního programu
- Aktivity lektora během programu
- Navázání spolupráce mezi lektorem a pedagogem

Škola:

- Jakým způsobem se pedagog připraví na edukační program
- Jakým způsobem pedagog připraví své žáky na edukační program
- Finanční možnosti žáků či školy
- Důvody výběru edukačních programů pedagogem pro své žáky
- Aktivity pedagoga během programu
- Navázání spolupráce pedagoga s lektorským oddělením

3) Náhodné vlivy

Mezi náhodné faktory je lze zařadit především možné komplikace, které mohou během procesu galerijní edukace nastat:

- Atmosféra mezi žáky v den návštěvy galerie
- Nevhodná volba programu pro žáky (téma je nezaujme)
- Dopravní komplikace při cestě do galerie ale i zpět do školy
- Náhlé zrušení plánovaného edukačního programu z důvodu lektorovy indispozice
- Náhlé zrušení plánovaného edukačního programu z důvodu naplnění kapacity
- Náhlý úraz žáka po cestě či přímo v galerii

2.3 Shrnutí výsledků a doporučení pro praxi

Z výsledků výzkumu vyplývá, že galerijní edukace je dynamickou součástí vzdělávání žáků, jejíž realizace podléhá mnoha vlivům a je velmi individuální. Rozhodnutí pedagoga zúčastnit se některé galerijní edukace závisí na jeho zkušenostech a povědomí o tomto oboru, stejně jako na jeho vztahu k lektorovaným programům v galeriích jako součást výuky. V předchozích kapitolách byly identifikovány základní faktory ovlivňující i rozhodnutí pedagoga galerijní edukaci uskutečnit. Pokud se tak rozhodne, začne se potýkat s několika překážkami jako jsou časové a organizační možnosti, nebo dostupné finanční prostředky žáků či školy. Tento první krok ovlivňuje další postup, včetně výběru samotného programu z nabídky dané galerie či muzea. Pedagog výběr podřizuje svému záměru, pro který se chce galerijní edukace se svými žáky zúčastnit. Následně může dojít k navázání spolupráce mezi pedagogem a lektorským oddělením galerie či muzea, což je však podmíněno povědomím pedagoga o galerijní edukaci, především o principu třístupňového časového modelu. Z pozorování a rozhovorů vyplývá, že pedagogové neměli povědomí o fázi přípravy žáků na návštěvu galerie a konkrétního edukačního programu. Spolupráce s lektorským oddělením by mohla pomoci v informování pedagogů o postupech a k získání relevantních informací o plánované výstavě či expozici, k nimž se edukační program váže. Galerie by v takovém případě měla mít připravené edukační materiály pro pedagogy, například tzv. *bílé desky*⁴, které by sledovaly edukační program, informace o výstavě, dílech i umělcích a pomáhaly by k pochopení, proč je program realizovaný daným způsobem.

NGP na svých webových stránkách nabízí *studijní materiály pro pedagogy*, které obsahují informace o některých výstavách, uměleckých dílech či o umělcích. Část z nich obsahuje i otázky či návrhy výtvarných činností do výuky, avšak studijní materiály nejsou k dispozici pro všechny edukační programy, které má NGP ve své nabídce (Studijní materiály pro pedagogy, NGP, 2024).

S těmito podněty a informacemi by pedagogové mohli i lépe navazovat na edukační program ve své výuce. Rozhodnutí, zdali realizují pouze reflexi absolvovaného programu se žáky, nebo zdali budou využívat studijní materiály k inspiraci a k pokračování ve výtvarné tvorbě

---

⁴ Více o *bílých deskách* naleznete zde: *Metodika II: Metodika realizace vzdělávacího galerijního/muzejního programu (pro základní vzdělávání)*. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. (s. 10)

či v jiných činnostech, by bylo ponecháno na jejich uvážení. Závěry z pozorování a konzultací s edukátorkou lektorského oddělení naznačují, že pedagogové nemají o návrhy činností navazující na edukační programy často zájem. Příčinou může být obtížné navázání spolupráce s lektory, přičemž pedagogové často přebírají zodpovědnost za propojení výuky s edukačním programem podle vlastního uvážení.

Galerijní edukace je velmi specifická vzdělávací oblast, o kterou je potřeba pečovat a podílet se na ní. Základní podmínky tohoto procesu by se pro její odpovídající realizaci měly dodržovat, v opačném případě ztrácí na své smysluplnosti.

3. Návrhy výtvarných činností navazující na edukační programy

Tato kapitola se věnuje návrhům výtvarných činností, navazujících na edukační programy, které jsem se žáky druhého stupně a jejich vyučujícími navštívila. Jedná se o popis absolvovaného programu, co bylo jeho záměrem a jakým způsobem na něj lze ve školní výuce výtvarné výchovy navázat.

3.1 Návrh výtvarné činnosti navazující na edukační program Hmota mluví

3.1.1 Vzdělávací program Hmota mluví

Takto vzdělávací program popisuje průvodce programem na stránkách NGP:

„Dokážete si představit, že by stavby mluvily? Jak by to znělo a co by říkaly? Jakým způsobem nás oslovuje architektura – hlavně skrze hmotu, materiál nebo prostor? Jak působí na naše smysly a jak na naše emoce? Tvůrčí workshop se zabývá základními principy architektonické tvorby: vztahem hmoty, materiálu a prostoru a jejich podílu na „účinku“ architektury. Přijďte si vyzkoušet tvarovat hmotu po svém a experimentovat s materiály. Co budou říkat vaše modely staveb a jaký dialog navážou s reálnými stavbami z druhé poloviny 20. století?“

Cíle programu:

Vzdělávacím cílem programu je nahlédnout do uměleckého procesu architekta. Skrze konkrétní možnosti hmoty a materiálu porozumět obecným principům a zákonitostem v architektuře.

Skrze vlastní experiment architektonického modelu z rozličných materiálů (molitan, dřevo, plast atd.) studenti vnímají, jak stavby mohou působit v rovině smyslové, subjektivní i sociální a jaký vliv má toto působení na utváření postojů a hodnot ve společnosti.“ (Hmota mluví, NGP, 2024)

Expozice: 1956-1989: Architektura všem

Vzdělávací program s názvem *Hmota mluví* jsem absolvovala společně se žáky (chlapci) deváté třídy a jejich paní učitelkou. V rámci programu byli žáci vedeni dvěma lektorkami, které jim představily Veletržní palác a vzdělávací program. Rozvinuli diskusi na téma architektura a ptali se žáků, čeho si na architektuře nejčastěji všimají. Někteří žáci byli ve

Veletržním paláci zcela poprvé, a proto je zajímavalo prostředí budovy jako takové, které pro ně bylo přitažlivé a nové.

Žáci měli za úkol projít si expozici 1956-1989: Architektura všem a u těch exponátů, které v nich vyvolaly nějaké zamyšlení, názor či vzpomínku, měli ponechat papírek s tímto komentářem. Poté co si výstavu žáci sami prošli, lektorky se žáky vraceli na ta místa, kde žáci nechali své komentáře. U těchto částí se žáci podíleli o své myšlenky s ostatními a lektorky na to navazovali s doplněním k samotné výstavě.

Poté se společně vrátili na místo určené pro tvůrčí činnost, kde byly na stole připravené fotografie a ukázky některých materiálů (dřevo, dřevotříska, kachlíky, luxfera, žulová kostka apod.). Lektorky rozvedly se žáky diskusi o tom, zdali některé budovy na fotografiích znají a společně hovořili o materiálech, zdali s nimi mají nějakou zkušenost a zdali je někdy na architektuře spatřili.

Na závěr proběhla tvůrčí aktivita, při které měli žáci na zemi ve skupinách, či o samotě, stavět modely vlastních budov z nabídnutých materiálů: lego, molitanové podložky, gumy, dřevěné kostky a tyče, tvrdé papíry, plastové folie. Žáci měli poté své modely budovy pojmenovat a okomentovat, jaké pocity a emoce v nich budova vyvolává.

3.1.2 Příprava žáků na edukační program

Přípravná část třífázového časového modelu galerijní edukace je velmi podstatná. To, zdali žáci přijdou do galerie na edukační program připravení a informovaní o tématu, může následné úsilí pedagoga i lektora ulehčit, a především to podpoří podněty, které si žáci z programu odnáší. Žákům, kteří absolvovali edukační program *Hmota mluví*, nejvíce scházela motivace k účasti na programu a povědomí o jeho tématu. Jako přípravu navrhuji rozvést diskusi na téma architektury, jak na nás působí a jak ovlivňuje místa, ve kterých žijeme. Představila bych jim pojem hmota, se kterým se v programu často pracovalo a žáci měli pocit, že mu nerozumí ([lze nalézt v přepisu rozhovoru](#)). Kontaktovala bych lektorské oddělení a zjistila základní informace o obsahu programu, se kterými bych se žáky v přípravné výuce pracovala. V poslední řadě bych se zaměřila na projednání pravidel chování v instituci galerie.

3.1.3 Úvaha o možnostech navazující výtvarné činnosti

Edukační program *Hmota mluví* byl pro žáky zajímavou zkušeností, avšak z jejich reakce bylo zřejmé, že již v tématu nemají zájem pokračovat. Žáci nebyli dostatečně motivovaní a z jejich výpovědí z rozhovoru vyplývá, že si myslí, že program nesplnil svůj cíl ([lze nalézt v přepisu rozhovoru](#)). Po domluvě s lektorkami i s vyučující žáků, jsme se rozhodli navazující výtvarnou činnost nepřipravovat. Tento program, připravený jako diskursivní model galerijní edukace, měl za cíl poskytnout žákům pohled do téma architektury přímo ke vztahu s expozicí v galerii. Proces programu se s žáky nevyvíjel ideálně z důvodu mnoha doléhajících faktorů, které ovlivnily jeho kvalitní realizaci. Během průběhu programu došlo k úrazu jednoho ze žáků na schodech, což způsobilo rozrušení mezi ostatními spolužáky již od počátku.

Celkově lze konstatovat, že absenci navazující výtvarné činnosti na absolvovaný program *Hmota mluví* lze přičítat nesouladu mezi očekáváním žáků a skutečnou podstatou programu, či událostem, které se v procesu realizace galerijní edukace staly. Avšak i taková situace je naprosto reálná, proto je potřeba s ní pracovat a reflektovat celkový průběh programu se žáky.

3.2 Návrh výtvarné činnosti navazující na edukační program V galerii se skicákem

3.2.1 Vzdělávací program V galerii se skicákem

Takto vzdělávací program popisuje průvodce programem na stránkách NGP: „Potřebujete chvíli pro sebe, chvíli soukromí? Nalad'te se na umělecká díla po svém. Průvodcem vám bude vlastnoručně vyrobený skicák a škála zajímavých aktivit. Nechte se inspirovat různorodými přístupy umělců, kdy si každý našel svou cestu, jak si zaznamenat své myšlenky a nápady.“ (V galerii se skicákem, NGP, 2024)

Expozice: 1918-938: První republika

Žáci 6. třídy (dívky) základní školy absolvovali edukační program NGP ve Veletržním paláci s názvem: *V galerii se skicákem*. Během návštěvy byli vedení lektorkou, která jim představila galerii a poté téma skicování. Prohlédli si různé formy skic některých umělců (například Františka Skály či architektky Evy Jiříčné) a společně si řekli, jaký důvod pro tvorbu těchto i jiných skic umělci mají.

Žáci si vybírali z rozmanité nabídky výtvarných materiálů a jejich úkolem bylo se ponořit do atmosféry galerie a zaznamenat to, co je v uměleckých dílech zaujme, co jim přijde zajímavé a co si chtějí uchovat. Pracovali buď ve skupinkách nebo samotní, chodili po expozici a do svých skicáků zaznamenávali své postřehy různými způsoby.

Na závěr jim paní lektorka jejich záznamy a skici spojila do pevných desek a tímto si vytvořili svůj vlastní skicák jako finální záznam této návštěvy galerie.

Očekávaný výstup z RVP ZV formulovaný na stránkách NGP v rámci představení vzdělávacího programu: „Vybírá, vytváří co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů.“ (RVP ZV, 2023, s. 88)

Cíl programu:

Cílem vzdělávacího programu je, aby žáci porozuměli principu skicování a schopnosti zaznamenávat své dojmy a myšlenky z uměleckých děl jakoukoliv podobou.

3.2.2 Příprava žáků na edukační program

Jelikož se program *V galerii se skicákem* zaobírá formami a způsoby skicování a následné tvorby vlastního skicáku z návštěvy galerie, v přípravě žáků bych se zaměřila na způsoby záznamu vnímaného. Rozvedla bych s nimi diskusi o tom, zdali již nějakou formu záznamu, a tedy formu skicování, zkusili a jaké s tím mají zkušenosti. Dále bych se s nimi zaobírala i pravidly chování v instituci galerie a připravila je na její návštěvu.

3.2.3 Návrh navazující výtvarné činnosti

Věk: 9. třída

Počet: 12

Vybrané očekávané výstupy z RVP:

„Při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotí a prezentuje výsledek své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních.“

„Vybírání, vytváří co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů.“ (RVP ZV, 2023, s. 88)

Otázky pro reflexi edukačního programu:

- 1) Pamatujete si, jak se jmenoval edukační program, který jsme navštívili ve Veletržním paláci minulý týden?
- 2) Proč si myslíte, že existuje takový program s touto náplní pro žáky 2. stupně?
- 3) Kdyby mi mohl někdo shrnout, co jste se o tvorbě skic dozvěděli, kdy to můžete využívat a proč? (Viděli jste i nějaké ukázky skic umělců...)
- 4) Dozvěděli jste se nějakou novou informací, která vás překvapila?
- 5) Zkuste mi popsat, jakou zkušenost získáte zaměřením se na to, co vás v uměleckých dílech upoutalo, nebo co se vám líbilo?
- 6) Co vás nejvíce z celého programu překvapilo? Co se vám nejvíce líbilo?
- 7) Co byste naopak změnili? Co podle vás bylo negativní stránkou programu/návštěvy?

Přepis reflexe žáků edukačního programu [lze nalézt v příloze](#).

Výtvarná otázka:

Jaký může mít smysl se při návštěvě galerie zaměřit na detaily a aspekty uměleckých děl, kterým bychom obvykle nevěnovali tolik své pozornosti. Jak může tato specifická pozornost ovlivnit náš vnímavý postoj k umění? Je možné nalézt inspiraci pro vlastní tvorbu prostřednictvím pečlivého zkoumání uměleckých děl v galerii? Až budete pozorně prohlížet expozice, jaký co vše si během návštěvy zapamatujete?

Výtvarný úkol:

Prohlédněte si svůj skicák, který jste si z galerie přinesli a promyslete si, co vás, na jakém díle zaujalo nejvíce.

Rozdělte se do skupin a vaším úkolem bude zobrazit hlavní poznatky, které jste si z galerie zaznamenali. Zobrazte své detaily a skici tak, aby kompozičně i námětově tvořily záznam vaší návštěvy galerie na velký společný formát.

Obrázek 3 Skicáky

Obrázek 3 Ukázka práce žáků I

Obrázek 5 Ukázka práce žáků II

Dílčí cíl:

Žák nalézá, vybírá a volí pro něj podstatné záznamy ze skicáku z galerie a využívá je ke společné tvorbě ve škole. Uvědomuje si podstatu výběru k následnému uplatnění pro svou tvorbu, pro kterou se z uměleckých děl v galerii inspiroval.

Činnosti: vnímání, imaginace, tvorba, komunikace

Pomůcky:

Balící papír (velký formát pro každou skupinu), rudky, uhle, suchý pastel, skicáky žáků z galerie

Výtvarný jazyk:

Kompozice, linie, světlo a stín, tvar, plocha

Závěr:

V závěru hodiny každá skupina odprezentuje svou finální podobu *záznamu návštěvy galerie* na základě svých skic. Okomentuje svou volbu pro dotvoření skic a zhodnotí svou práci ve skupině.

Kritéria hodnocení:

- Žák dokáže vybrat pro něj podstatné záznamy uměleckých děl z galerie a dokáže okomentovat svůj důvod výběru.
- Dokáže své myšlenky a to, co ho zaujme zaznamenat.
- Žák si uvědomuje podstatu toho, že se vědomě zaměřuje na detaily a nějakým způsobem s nimi pracuje.
- Vybírá vhodnou formu záznamu pro něj podstatného aspektu.
- Žák dokáže pracovat ve skupině, společně se podílí na promýšlení a zhotovení jejich skupinové práci.
- Žáci prezentují své hotové skupinové práce a dokážou svou práci reflektovat.

3.3 Návrh výtvarné činnosti navazující na edukační program *Ze života galerie*

3.3.1 Vzdělávací program *ze života galerie*

Takto vzdělávací program popisuje průvodce programem na stránkách NGP: „*Jak se do galerie dostala díla od Paula Gauguina, Paula Cézanna, Pabla Picassa, Josefa Čapka a řady dalších umělců? Ve skupinách se dozvíme, jak to v galerii chodí i jak se tvoří sbírka. Vytvoříme výstavní projekt na míru a vyrobíme modely vlastních galerií. Vstupme společně do výstavních síní z doby první republiky.*“ (Ze života galerie, NGP, 2024)

Expozice: 1918-1938: První republika

Žáci 6. třídy (dívky) základní školy navštívili edukační program NGP ve Veletržním paláci s názvem *Ze života galerie*. Během návštěvy byli vedeni lektorkou, která jim názorně představovala, jak to v galeriích chodí, jací zaměstnanci v galeriích jsou a co mají na starosti.

Na základě představení této organizace byli žáci rozděleni do 4 skupinek. Ve skupinách si poté rozdělili základní pozice, kteří si předtím představili: ředitel, kurátor, architekt, designer, lektor, kunsthistorik

Ve skupinách si následně vybrali jméno galerie a jakožto nová instituce se účastnili kauce umění s určitým budgetem financí, za které na aukci zakoupili základní obraz pro svou sbírku. Zbytek svých obrazů získali darem od významného sběratele umění Vincence Kramáře, jako odkaz na významnou historickou událost, bez které by velká část sbírky NGP neexistovala.

Jejich úkolem bylo vytvořit model vlastní galerie z papíru, systematicky umístit své obrazy a esteticky galerii uzpůsobit. Poté své galerie představili ostatním a navzájem si je reflektovali.

Cíl programu formulovaný průvodcem programem na stránkách NGP:

„*Vzdělávacím cílem programu je společně nahlédnout téma hodnoty uměleckého díla a potenciálu umění pro společnost. Program pomáhá rozvíjet kulturní kompetenci a přispívá k orientaci v kulturním dědictví.*“ (Ze života galerie, NGP, 2024)

3.3.2 Příprava žáků na edukační program

Žákům, kteří se zúčastnili programu *Ze života galerie*, bych naopak příliš neprozrazovala koncept programu, jelikož je vedený badatelským způsobem a žáci v průběhu zjišťují, co je záměrem. Proto bych kontaktovala lektorské oddělení a informovala bych se o tom, jak mám žáky na program připravit. Z mé zkušenosti bych žákům představila hlavní umělce a umělecká díla, ke kterým se program váže. Také bych s nimi probrala způsoby a pravidla chování, která je důležité v galerii dodržovat.

3.3.3 Návrh navazující výtvarné činnosti

Věk: 6. třída

Počet: 17

Vybrané očekávané výstupy z RVP:

„Při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotí a prezentuje výsledek své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních.“

„Interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků.“ (RVP, 2023, s. 88)

Otázky pro reflexi edukačního programu:

- 1) Pamatujete si, jak se jmenoval vzdělávací program, který jsme navštívili ve Veletržním paláci minulý týden?
- 2) Proč si myslíte, že se takto program jmenuje?
- 3) Dozvěděli jste se, jak to v zhruba v galerii funguje?
- 4) Říkali jste si, proč lidé do galerií chodí, zkusíte mi to zopakovat, pamatujete si to?
- 5) Dozvěděli jste se nějakou novou informací o galeriích nebo přímo o Veletržním paláci?
- 6) Líbila se vám dramatická scénka – divadýlko? Proč si myslíte, že vám ji paní lektorka hrála?
- 7) Pamatujete si všechny funkce, které pracovníci v galeriích vykonávají?
- 8) Říkali, ukazovali a vyzkoušeli jste si několik způsobů, jak se do galerií dostávají umělecká díla, zkusíte mi tyto způsoby zopakovat?
- 9) Jaký byl podle vás účel tvořit ve skupinkách modely vašich galerií?
- 10) Co vás nejvíce z celého programu překvapilo? Co se vám nejvíce líbilo?

11) Co byste naopak změnili? Co podle vás bylo negativní stránkou toho programu?
Napadá někoho něco?

Přepis reflexe žáků edukačního programu [lze nalézt v příloze](#).

První část – PLASTIKY

Poté se žáci opět rozdělí do stejných skupinek, ve kterých pracovali v galerii vybalí si svůj model galerie na předem připravený černý papír na stůl.

Výtvarná otázka/diskuse:

Zeptám se žáků, zdali si myslí, že je jejich výstava galerie hotová a připravená pro veřejnost, a navedu žáky tím směrem, že není. Rozvedu diskusi:

Např: „Jsou v galeriích pouze obrazy? Která umělecká díla jsme dále viděli?“

„Pamatujete si některé sochy, které jsme tam viděli?“

„Kdo tyto sochy, kterým se říká plastiky, vytváří?“

„Ale v nemusí tam být pouze sochy, můžete tam najít i různé instalace, fotografie, nebo například videa...“

„Myslíte si, že lidé budou o nové galerii jen tak vědět? Potřebujete reklamu. Jak taková reklama může vypadat?“

„Co ještě každá galerie nabízí pro své návštěvníky, když přijdou na novou výstavu? Aby se dozvěděli co nejvíce informací o vystavovaných dílech (v galerii si ukazovali katalogy k výstavám)“

Výtvarný úkol:

Představ si, jakým způsobem dokončíš svůj model galerie tak, aby byla připravená na výstavu. Dodělejte do galerie sochy, sousoší či plastiky, které systematicky zakomponujete do své výstavy, což znamená, že sochy by měly být s výstavou či s galerií nějak spojené. Prohlédněte si své vystavené obrazy a nechte se jimi inspirovat pro tvorbu vlastních soch. Sochy mohou být abstraktní či velmi konkrétní (vysvětlím). Můžete pro ně využít 3 nabízené materiály: samo tvrdnoucí hmota, drátky či alobal.

Poté si svou sochu položte na podstavec a zakomponujte ji do výstavy.

Obrázek 6 Ukázka hotové práce žáků I

Obrázek 8 Ukázka hotové práce žáků III

Obrázek 7 Ukázka hotové práce žáků II

Dílčí cíl:

Žáci si uvědomují, že mezi umělecká díla, která se v galeriích vystavují, patří i sochy, plastiky, instalace, videa či jiné formy.

Pomůcky:

Černé papíry na podklad (A2), samo tvrdnoucí hmotu, drátky, alobal, předem rozstříhané kartony na podstavce pro sochy, nůžky, kleště

Činnosti: Tvorba, komunikace, vnímání

Výtvarný jazyk: Tvar, kompozice, plocha

Druhá část – KATALOG, PLAKÁT

Výtvarná otázka:

Navážeme na předchozí diskusi ohledně propagace našich galerií.

Otázky:

„Jak jste se například setkali s nějakou reklamou na nějakou uměleckou výstavou?“ (plakáty, sociální sítě, média, hromadná doprava, stránky galerie...)

„Už jsme si říkali i o katalogu k výstavám, některé jste již i ve Veletržním paláci viděli.“

„K čemu takový katalog slouží? Proč jsou v galeriích k dispozici? (jako studijní materiál během i po výstavě, jako suvenýr, galerijní deník...)

Ukázka dalších katalogů a toho, jak mohou vypadat...

Výtvarný úkol:

Už víte, co je to katalog k výstavě, k čemu slouží a viděli jste jeho ukázky. Vaším úkolem bude opět ve stejných skupinách zaujmout stejné pozice, které jste měli na začátku a jako skupina vytvořit katalog pro Vaší galerii/výstavu. Poté zkuste vytvořit i plakát který bude viset na nástěnce ve škole a zorganizujeme vlastní malou výstavu modelů galerií na chodbě.

Co musí obsahovat Váš katalog:

- Název galerie
- Názvy a fotografie vybraných děl, které chcete detailněji představit návštěvníkům (alespoň 3) a vybrat k nim informace, které považujete za zajímavé
- Vybrat 1 autora, kterého lépe představíte návštěvníkům a přidat k němu základní a nejzajímavější informace z textu
- Vyberte jednu sochu, u které opět představíte autora a napište její název a myšlenku toho, co představuje
- Vaše jména a pozice, které jste při tvorbě Vaší galerie zastupovali

Katalog musí být graficky a esteticky přehledný (podle ukázek).

Co musí obsahovat Váš plakát:

- Název galerie
- Fotografie jednoho konkrétního díla, které prezentujete jako své hlavní dílo a které by mělo přilákat co nejvíce návštěvníků
- Jméno autora tohoto díla

- Kde se galerie nachází: 2. patro u schodů na parapetu
- Datum, od kdy do kdy bude galerie vystavovat: 12.1. – 20.6.2024

Dílčí cíl:

Finální dopracování modelů galerií, které si žáci během edukačního programu vytvořili. Žáci si uvědomují, jak funguje základní koncept výstavy či expozice v galerii.

Pomůcky:

Již vytvořené a připravené galerie se sochami, předem připravený vytištěný text o dílech z galerií a jejich autorech, lepidla na papír, nůžky, fixy, barevná papíry, fotky vystavovaných děl pro katalogy všech galerií, větší fotografie děl na plakáty, katalogy a plakáty z galerií či z výstav na ukázkou

Činnosti: Imaginace, komunikace, tvorba

Výtvarný jazyk: kompozice, barva, tvar,

Závěr:

Na závěru hodiny žáci ve skupinách představí svou hotovou galerii i s katalogem a plakátem. Okomentují jednotlivé kroky designu galerie a uvedou důvody, proč zvolili pro plakát či katalog vybraná díla a umělce. Zhodnotí svou práci ve skupině i svou práci v roli zaměstnanci galerie.

Galerie poté budou k dispozici k prohlédnutí ve škole i s katalogem. Plakáty budou rozvěšeny po škole, aby žáci věděli o konání výstavy modelů galerií svých spolužáků.

Kritéria hodnocení:

- Práce žáků ve skupině – zdali se dokázali dohodnout a pracovali podle svých rozvržených pozic (avšak mohli si mezi sebou pomáhat).
- Žákův komentář ohledně výběru hlavního díla a umělce galerie.
- Žák chápe, jak to v galerii chodí a jaké aspekty s tím souvisí.
- Žák si uvědomuje náplň práce jednotlivých pozic v galerii.
- Skupinová prezentace hotové galerie, katalogu k výstavě a plakátu

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabírala procesem galerijní edukace v běžné výuce výtvarné výchovy druhého stupně na základní škole. Nahlédnutí do tohoto tématu mi umožnilo zažít nový pohled na tuto problematiku, kterou bych se ráda zabírala i v budoucnu. V rámci absolvování několika edukačních programů NGP se žáky jsem si uvědomila, co vše galerijní edukace obnáší a proč je důležité dodržovat její hlavní fáze. Ve svém výzkumu jsem se zabývala průběhem galerijní edukace konkrétních žáků a jaké okolní vlivy na tento proces mohou působit. Při pozorování a získávání dat k výzkumným cílům jsem sbírala mnoho zkušeností a informací, které budou užitečné i pro mou budoucí praxi jako vyučující výtvarné výchovy.

Hlavním cílem mé práce bylo sledovat průběh konkrétní galerijní edukace a jaké nejzásadnější vlivy doléhají na její realizaci. Součástí tohoto procesu, je ze strany učitele, i navázání na edukační program ve výuce výtvarné výchovy. Tedy zakončení a reflexe programu, práce žáků či případné navázání na jejich získané impulsy. Shledávám, že cíl této práce byl naplněn skrze analýzu dat k prvnímu i ke druhému výzkumnému cíli a návrhem výtvarných činností navazující na absolvované edukační programy.

Výtvarná výchova na základních školách bývá často opomíjená. Je vnímaná jak žáky, tak jejich rodiči nebo vedením školy jako okrajový a oddechový předmět. O to horší má postavení v kontextu současné revize Rámcového vzdělávacího programu, a tedy návrhu odsunutí VV na předmět volitelný. Přitom jednou z klíčových kompetencí pro základní vzdělávání je podporovat u žáků jejich vztah k uměleckým dílům, kulturního dědictví, smysl pro tvořivost a aktivně se zapojovat do kulturního dění (RVP ZV, 2023, s. 12). Tomuto cíli by mohla napomáhat právě galerijní a muzejní edukace jako netradiční forma výuky, která na žáky záměrně působí a kultivuje je napříč mnoha oblastem. Byla bych ráda, kdyby má práce přiměla alespoň několik lidí se nad tímto tématem zamyslet a uvědomit si, že podpora vztahu ke kultuře a umění je jednou z nejzásadnějších kompetencí, kterou si žáci mohou ze základního vzdělávání odnést.

Seznam použitých informačních zdrojů

Seznam literatury:

FULKOVÁ, Marie; HAJDUŠKOVÁ, Lucie a SEHNALÍKOVÁ, Vladimíra. *Galerijní a muzejní edukace 1: vlastní cestou k umění*. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-535-5.

FULKOVÁ, Marie; JAKUBCOVÁ, Lucie; KITZBERGEROVÁ, Leonora a SEHNALÍKOVÁ, Vladimíra. *Galerijní a muzejní edukace 2: [umění a kultura ve školním kontextu/ učení z umění]*. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-700-7.

HAJDUŠKOVÁ, Lucie; FULKOVÁ, Marie a SEHNALÍKOVÁ, Vladimíra. *Metodika II: Metodika realizace vzdělávacího galerijního/muzejního programu (pro základní vzdělávání)*. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013.

JAGOŠOVÁ, Lucie; JŮVA, Vladimír a MRÁZOVÁ, Lenka. *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-207-9.

KESNER, Ladislav. *Muzeum umění v digitální době: vnímání obrazů a prožitků v soudobé společnosti*. Praha: Národní galerie, 2000. ISBN 80-7035-155-1

LIŠMANOVÁ, Aneta. *Galerijní a muzejní edukace na prvním stupni ZŠ*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce Kitzbergerová, Leonora.

NÁRODNÍ GALERIE PRAHA. *1956-1989 Architektura všem*. Národní galerie v Praze, 2022. ISBN 978-80-7035-811-5.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. V Olomouci: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3003-4.

Elektronické zdroje:

BLÁHA, Jaroslav, et al. Galerijní edukace jako součást vzdělávacího procesu v kontextu vizuální gramotnosti. *Výtvarná výchova*. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2020, 1-2. [cit. 2024-05-03]. s. 70-97. ISSN 1210-3691. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2021/02/Vytvarna-vychova-c1-2-r2020.pdf>

ŘÍHOVÁ, Kristýna. Proces interpretace uměleckého díla dětským divákem. *Výtvarná výchova*, V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2018, 3-4. [cit. 2024-05-03]. s. 28-45. ISSN 1210-3691. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2019/12/3-4-2018.pdf>

Internetové zdroje:

1918–1938: První republika. Národní galerie Praha [online]. Praha [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/udalost/404/1918-1938-prvni-republika>

1959-1989: Architektura všem. Národní galerie Praha [online]. Praha [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/udalost/3505/19561989-architektura-vsem>

Hmota mluví. Národní galerie Praha [online]. Praha [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/udalost/3730/hmota-mluvi>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2023, [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvpzv-cestina-jako-cizi-jazyk>

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ [online]. Praha: MŠMT, 2020, [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

Studijní materiály pro pedagogy. Národní galerie Praha [online]. Praha [cit. 2024-23-03]. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/vzdelavaci-programy/pro-pedagogy/studijni-materialy>

V galerii se skicákem. Národní galerie Praha [online]. Praha [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/udalost/2921/v-galerii-se-skicakem/4449>

Vzdělávací programy pro školní skupiny. Národní galerie Praha [online]. Praha [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/vzdelavaci-programy/pro-skolni-skupiny>

Ze života galerie. Národní galerie Praha [online]. Praha [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/udalost/3554/expozice>

Seznam obrázků

1. Obrázek 4 Tabulka Bloomovy taxonomie cílů
2. Obrázek 5 Plánek expozice 1956-1989: Architektura všem
3. Obrázek 3 Skicáky
4. Obrázek 6 Ukázka práce žáků I
5. Obrázek 5 Ukázka práce žáků II
6. Obrázek 6 Ukázka hotové práce žáků I
7. Obrázek 7 Ukázka hotové práce žáků II
8. Obrázek 8 Ukázka hotové práce žáků III

Seznam tabulek

Tabulka 2 Účastníci edukačních programů

Seznam příloh

[Příloha č. 1](#) – Otázky pro rozhovor s pedagogy

[Příloha č. 2](#) – Otázky pro rozhovory se žáky

[Příloha č. 3](#) – Přepis rozhovorů se žáky

[Příloha č. 4](#) – Pozorovací archy

[Příloha č. 5](#) – Informované souhlasy

[Příloha č. 6](#) – Obrázky

Příloha č. 3 – Přepis rozhovorů se žáky

ROZHOVOR I

Edukační program Hmota mluví

Datum: 3.10.2023

Čas: 10:55 – 11:40 hod

Edukační program: Hmota mluví

Expozice: 1956-1989 Architektura všem

Rozhovoru se účastnilo 11 žáků (chlapci) 9. třídy.

Před zahájením rozhovoru proběhlo seznámení žáků s účelem rozhovoru a vysvětlení, k čemu jejich odpovědi budou sloužit. Od zákonných zástupců byl udělen informovaný souhlas.

Já: „Všichni jste v 9. třídě, řeknete mi prosím, kolik vám je let? Mě je 22 let

Ž1: „Všem nám je 14 nebo 15 let.“

(...)

Já: „Už víte, kam byste chtěli jít na střední?

Ž2: „Ne“

Ž1: „To je ještě brzo, ale někdo už ví...“

Ž8: „Já teda ještě nevím.“

Já: „A přemýslíte nad tím? Kdy podáváte přihlášky?“

Ž5: „Na jaře.“

Ž4: „No já už teď na podzim.“

(...)

Já: „**Uvažuje někdo z vás o umělecké střední škole?**“

Ž4: „Já jo, na zpěv“

Já: „No, ano, zpěv je také umění. Souhlasíte?“

Ž6: „Já přesně nevím, jak se ta škola jmenuje, ale je to obor starožitník“

Já: „A budete někdo dělat talentové zkoušky?“

Ž4: „Asi jo no.“

Ž6: „Ne, tam nejsou.“

(...)

Já: „**Byl jste už někdo někdy předtím v galerii?** (zvedněte ruku, kdo už byl)

- Ruku zvedlo 10 žáků

Já: „Pamatujete si, ve kterých galeriích jste byli?“

Ž1: „Jojo“

Já: „A jak se jmenovaly?“

Ž2: „Tak Dox třeba.“

Já: „Ano, znáte Dox?“

Ž3: „Jako ten dokument?“

(...)

Ž1: „Jo Dox je super, tam je vzducholod“.

Ž4: „No jo, vždyť tam jsme byli se školou.“

Ž2: „No tak tam jsme byli všichni paní učitelko.“

Já: „Aha, takže jste už byli se školou v galerii?“

Ž5: „No občas. Spíš jednou.“

Já: „A kolikrát jste tak přibližně byli se školou v galerii?“

Všichni: „Tak čtyřikrát. Tři až čtyřikrát.“

(...)

Já: „Byl předtím někdo z vás na edukačním programu v galerii? Vedeným lektorkou nebo lektorem?“

Všichni: „Ne.“

Já: „Chodíte s rodiči nebo s kamarády do galerie?“

Ž1: „S mámou, naposledy v neděli“

Ž7: „To spíš se základkou.“

Ž10: „Asi ne, nebo nevím, jestli to byla galerie, to bylo spíš muzeum“

Ž9: „My byli taky jenom v muzeu.“

(...)

Já: „Tak zvedněte ruku vy, co jste byli někdy v galerii mimo školu (s rodiči nebo s kamarády)?“

- Ruku zvedlo 6 žáků.

Já: „Byli jste už se školou někdy na umělecké výstavě, který nebyla přímo v galerii, ale například na nějakém netradičním místě?“

Ž11: „A co motokáry?“

Já: „No a to byla spíš nějaká výstava motokár ke koupi, myslíš, že byla umělecká?“

Ž11: „Ne, to nebyla.“

Ž1: „Vánoční trhy.“

Já: „Já měla spíš na mysli nějakou formu galerie, ale na netradičním místě.“

Ž2: No a Kunsthalle? Tam jsem byl s rodiči.“

Já: „To je další významná galerie. Znáte ji ostatní?

Všichni: „Spíš ne.“

(...)

Já: „**Pamatujete si, jak se jmenoval edukační program, který jsme navštívili ve Veletržním paláci minulý týden?**“

Ž3: „Zbytečný čas tečka com.“

Ž4: „Peníze mluví.“

Ž1: „Ne, umění mluví.“

Ž9: „Něco mluví“

Já: „No ano, něco mluví, co na vás mluvilo během výstavy nejvíce, zkuste si to odvodit z toho, pokud si název nepamatujete.“

Ž6: „Architektura, architektura mluví“

Já: „To není správně, ale taky by se takto mohl program jmenovat.“

Ž1: „Prostor, ne hmota mluví!“

Já: „Přesně tak, Hmota mluví se jmenoval. **A proč si myslíte, že se takto náš program jmenoval?**

Ž6: „Protože jsme se věnovali celkově těm materiálům a co se tím všechno dá dělat, bořit a tak dále.“

Já: „**Jak to, co jste viděli a tvořili, souviselo s hmotou?**“

Ž1: „Protože jsme stavěli z různých materiálů.“

Já: „A souviselo to, co jsme viděli a to, co jste si zkusili s hmotou?

Všichni: „NE!“

Já: „Ne? **A co si pod pojmem hmota představujete?**“

Ž2: „Sliz třeba.“

Ž1: „Modelínu.“

Ž6: „Venoma“

Ž11: „Třeba kámen, dřevo, sklo, jako tak vlastně to nějak souviselo. Dalo by se to tak říct. Za mě tak toho materiálu tolik nebylo, ale podle mě ani nešlo o ten materiál, ale o ty kreace, který jsme dělali.“

Ž7: „No ale v architektuře jsou taky hmoty a materiály.“

Já: „To ano, já si představím například i prostor jako takový. Když jste třeba pracovali s těmi modely, tak jste taky pracovali s prostorem, co myslíte?“

Ž8: „S prostorem a s materiálem.“

Já: „**Byl tam dostatek nabídnutého materiálu ke stavbě vašich architektonických modelů?**“

Ž5: Ne nebyl.“

Ž6: Ne.

Všichni zvedli ruku, že ne.

Já: Chtěli byste tedy více materiálu na výběr?

Všichni: „Ano.“

Já: „A které materiály? Třeba například nějaké netradiční, netypické, které jen tak nevidáme?“

Všichni: „Ano.“

Ž1: „Ano a víc toho, na mě nezbyl ten, co jsem chtěl.“

(...)

Já: **Jak si pamatujete začátek toho programu, co bylo vašim úkolem, kdy jste měli samostatně procházet výstavu?**

Ž2: „No já si pamatuju, že jsem tam jenom procházel, koukal se po nějakých věcech, a to je všechno. Pak jsem postavil s * hvězdárnu, a to bylo asi tak všechno.“

Já: „Aha a co další?“

Ž4: „Žižkovskou věž si pamatuju.“

Ž3: „Ještěd tam byl a říkali jsme si, z jakého je materiálu.“

Ž4: „Ne, to jsme si říkali právě i žižkovské věže.“

Já: „No a z jakého je materiálu?“

Ž4: „Z betonu.“

(...)

Já: „**Když jste si měli procházet výstavu, četli jste si panely s informacemi?**“

Já: „Zvedne ruku ten, kdo si informace na panelech četl.“

- Ruku zvedli 3 žáci.

Já: „**Dozvěděli jste se nějakou novou informací, ohledně architektury a překvapila vás?**“

Ž1: „Ano“

Ž2: „Jo.“

Já: „A jakou třeba?“

Ž8: „To s tou žižkovskou věží, jak se stavěla.“

Ž11: „To že Ještěd ve skutečnosti není raketa.“

Ž6: „Ty plovoucí domy byly zajímavý.“

Já: „Ty houseboaty myslíš?“

Ž6: „Ano.“

Já: „Čím pro tebe byly zajímavý?“

Ž6: „Líbí se mi ten nápad.“

Já: „No a prohlížel jste si někdo tu část s tou budovou Veletržního paláce? To je docela zajímavá budova ne, i vaše reakce, když jsme tam vešli byla dost zajímavá.“

Ž1: „No, docela ano.“

Já: „Kdo jste byl poprvé ve Veletržním paláci? Už jste tam všichni někdy byli?“

Ž6: „Jo, nějak ve třetí třídě i se školou.“

(...)

Já: „Pomohlo by Vám, kdybyste informace mohli získávat např. nějakou aktivnější a zábavnější formou než čtením či poslechem toho, co vám lektorky vypráví?“

Většina: „Ne.“

Já: „Ani kdyby Vám dali např. pracovní list nebo seznam úkolů, na který byste hledali v informacích o architektuře odpovědi?“

Ž3: „Ne.“

Ž1: „No protože, když hledáte něco v pracovním listě, tak se nesoustředíte na to, co vás opravdu zajímá.“

Já: „To je velmi dobrý poznatek. Takže to spíš ty osobně, potřebuješ vstřebat?“

Ž1: „Ano,“

(...)

Já: „Měli jste třeba dostatek času na to vstřebat tu výstavu jako takovou?“

Ž1: „Ne, já bych si jí ještě chtěl procházet.“

Já: „A co ostatní?“

Ž9: „Já asi ne, mě to stačilo.“

(...)

Já: „Víte, jaký byl účel toho stavět architektonické modely?“

Ž3: „Protože máme rádi lego.“

(...)

Já: „Měli jste dostatek času pro vytvoření architektonických modelů?“

Ž1: „Ne. Teda já jsem ho vůbec nechtěl dělat, ale když už jsem ho měl dělat. Tak jsem ho chtěl postavit pořádně a mít na to víc času.“

Já: „Chtěl by sis model třeba lépe naplánovat?“

Ž1: „Jo.“

Já: „**Víte, jaký byl účel toho stavět architektonické modely?**“

Ž2: „Asi být jako architekt, už si to nepamatuju.“

Já: „Myslíte si, že jste byli jako praví architekti?“

Ž6: „No to moc ne, ti nestaví.“

Já: „Ale modely tvoří.“

Ž6: „No ale spíš dělají návrhy, a ne z lega.“

(...)

Já: „Které materiály, Vám byly nabídnuty ke stavbě modelů?“

Ž5: „Lego, plast,“

Ž6: „Dřevo, guma.“

Ž8: „Izolační pěna, i když to asi nebylo, ten molitan myslím.“

Ž10: „Byly tam takový vylišovaný plastový kusy.“

Já: „A byly ty materiály některý pro vás nový?“

Všichni: „Ne“

(...)

Já: „**Pochopili jste cíl toho celého edukačního programu? Myslíte si, že byl splněn?**“

Ž6: „Rozvinout naše kreativní myšlení.“

Já: „To máš pravdu, to by se ale dalo říct u každého edukačního programu. Jaký cíl si myslíte, že měl tento konkrétní?“

Ž7: „Abychom si prohlídli architekturu.“

Já: „A pamatuješ si, z jakého století byla ta architektura?“

Ž1: „Z 20. století.“

Ž8: „Druhá polovina ale.“

Ž3: „No jak to dřív vlastně všechno vypadalo, to prostředí, že když se mění ty budovy, tak to úplně ovlivní to prostředí a lidi a tak dále.“

Já: **„Jaký jste měli pocit, když jste je museli své modely zbourat?“**

Ž5: „Já radost.“

Ž8: „Dobrý to byl pocit. Už byl konec.“

Ž9: „Super.“

Ž10: „V pohodě“

Ž11: Já jsem byl rád, jelikož mi to nevyšlo tak, jak jsem si představoval.“

Ž4: „Já jsem teda chtěl, aby můj model dál vystavovali a třeba ho zarámovali.“

(...)

Já: **„Chtěli byste navštívit i jiné edukační programy například v jiných galeriích nebo na jiné výstavy v NG?“**

Ž1: „Spíš ne.“

Ž3: „Ano.“

Ž6: „Jo, ale chtěl bych to mít delší a lepší, architektura mě hodně zajímá a baví.“

Ž5: „Já bych chtěl jinam.“

Já: „Třeba v tom Doxu bys chtěl?“

Ž5: „Jo.“

Já: „Nebo do jiných pater, na jiné ty výstavy, které má Veletržní palác.“

Ž1: „Já bych chtěl do Kunsthalle.“

(...)

Já: **„Co vás nejvíce z celého programu překvapilo? Co se vám nejvíce líbilo?“**

Ž2: „Ty sochy, které tam na patře byly.“

Já: „Myslíš u toho ateliéru?“

Ž2: „Jo.“

Ž5: „To stavění z lega.“

Ž6: „Jak jsme si mohli ve zbylém čase projít zbytek patra, já to tam mám rád.“

Ž8: „Jo tam se mi líbil ten jaderný hřib.“

Ž1: „Ale měli jsme na to málo času si to všechno prohlédnout.“

Ž10: „Ty okna a ty patra.“

Já: „**Co byste naopak změnili? Co podle vás bylo negativní stránkou toho programu?**“

Ž2: „Paní učitelce se tam nelíbilo“

Ž9: „Když jsme si měli na papírky zaznamenávat naše myšlenky a pak se tam objevili ti sekuriťáci a se posbírali nám je, to se mi nelíbilo.“

Já: „Taky si tento moment pamatuji. Vypadalo to, jako by ani nevěděli, že tam nějaký program s lektorkami probíhá.“

Ž7: „Že ti lektori si to blbě zařídili, měli říct těm pracovníkům, že tam budeme na zem lepit papírky.“

Ž3: „Mě se nelíbilo, že jsem si prohlížel a četl panely s informacemi a paní lektorka mi chtěla ty informace doplnit, ale já jsem to v tu chvíli nechtěl.“

Já: „No paní lektorka si asi myslela, že ti poví něco nového, co by tě třeba mohlo zajímat.“

(...)

Ž7: „Chtěl bych více barevný lego.“

Ž1: „Představoval jsem si že za ty 2 hodiny stihneme více než jednu výstavu.“

Já: „A chtěli byste delší tu tvůrčí činnost?“

Ž1: „Jo a ne na zemi.“

ROZHOVOR II

Edukační program V galerii se skicákem

Datum: 2.11.2023

Čas: 10:00 – 10:45 hod

Edukační program: V galerii se skicákem

Expozice: 1918-1938: První republika

Rozhovoru se účastnilo 12 žákyň (dívky) 9. třídy.

Před zahájením rozhovoru proběhlo seznámení žáků s účelem rozhovoru a vysvětlení, k čemu jejich odpovědi budou sloužit. Od zákonných zástupců byl udělen informovaný souhlas.

Já: „Všichni jste v 9. třídě, je někomu více nebo méně než 14 či 15 let?

Všichni: „Není.“

Já: „Už víte, kam byste chtěli jít na střední? Máte nějakou představu?

Všichni: „Jo víme.“

Ž1: „Spíš hodně zhruba ještě.“

(...)

Já: „Uvažujete někdo z vás o umělecká škole?“

Ž2: „No, já.“

Já: „A o jaký?“

Ž2: „Na konzervatoř.“

Já: „A to asi musíš dělat talentovky brzo vid’?“

Ž2: „Jo, teď na podzim.“

Já: „Ještě někdo uvažujete o umělecké škole?“

Ž3: „Na Hollarku.“

Já: „A chodíte například do Zušky, nebo na nějakou přípravu na ty talentovky?“

Ž2: „Ano, já chodím na sbor kvůli těm talentovkám.“

Ž3: „Já taky, na sbor.“

Ž4: „Já taky chodím do Zušky, ale nechci na uměleckou školu.“

Já: „Na výtvarku?“

Ž4: „Ne, taky na sbor.“

Já: „A chodí z vás někdo do Zušky na výtvarku?“

Všichni: „Ne, nevíme o nikom.“

(...)

Já: „Byli jste už všichni někdy předtím v galerii?“

Všichni: „Ano.“

Já: „A pamatujete si, jakých galeriích jste byli? Jak se třeba jmenují, nebo kde jsou?“

Ž4: „Já si to nepamatuju, ani kde byla, mě rodiče prostě vzali na výlet, ale líbilo se mi tam.“

Ž5: „Třeba v Doxu jsme byli se školou.“

Já: „Ano, to mi vlastní i kluci od vás říkali, no a ještě někde? Slyšela jsem od pana učitele, že jste byli i v Kunsthalle...“

Ž1: „Jo no jo, tam pod Hradem, to bylo dobrý no. Taková fyzika to byla.“

(...)

Já: A ještě někde, jste byli v galerii se školou? Například v tom Veletržním paláci nebo jinde v Národní galerii?“

Ž2: „Jo v tom Veletržáku jsme byli, někdy na prvním stupni.“

Já: „A byl tam někdo úplně poprvé?“

Všichni: „Ne.“

(...)

Já: „Chodíte s rodiči, s rodinou nebo s kamarády do galerie?“

Ž9: „Moc ne bych řekla.“

Ž6: „V České republice spíš ne, ale když jsme třeba někde v zahraničí, tak jdeme.“

Já: „No jo, kdo ještě to má taky tak?“

- Zvedlo ruku 6 žákyň

Já: „A kde jste v zahraničí byli?“

Ž6: „V Paříži v tom Louveru.“

Ž5: „Tam jsem taky byla.“

(...)

Já: „Byl předtím někdo z vás na edukačním programu v galerii? Vedeným lektorkou nebo lektorem?“

Všichni: „Ne.“

Já: „Kdo si pamatuje, jak se jmenoval ten edukační program, na kterém jsme minulý týden byli?“

Všichni: „No to už nevíme.“

Ž8: „První republika ne?“

Já: „No takhle se jmenovala ta výstava, ke které se ten edukační program vztahoval, to máš pravdu. Ale já myslím, ten program s paní lektorkou jako takový. Ty programy jsou totiž pojmenovaný tak, aby nám to napovídalo, o čem ten program vůbec bude.“

Ž2: „No kreslili jsme obrazy.“

Já: „A jak jste je kreslili?“

Ž3: „Dělali jsme skici podle těch děl.“

Já: „Ano, a vytvořili jste si každá svůj vlastní...?“

Všichni: „Skicák.“

Já: „Ano, ten program se tedy jmenoval V galerii se skicákem. Vaším úkolem přeci bylo chodit po galerii, prohlížet si umělecká díla a vybrat si ta, díla, nebo části, které Vás zaujmou a zaznamenat si je do těch skicáků.“

Já: „Proč si myslíte, že vůbec existuje takový program s touto náplní?“

Ž6: „Že to může někomu pomoci při výběru školy.“

Já: „Myslíš to tak, že může někomu pomoci prohloubit vztah třeba k umění?“

Ž6: „Asi jo“

Já: „A setkali jste se předtím někdy s pojmem skica?“

Všichni: „Asi jo, ano.“

Já: „Skicovali jste už někdy předtím?“

Ž3: „Já jo.“

Já: „Proč si tedy myslíte, že tento program existuje? Jaký byl jeho účel?“

Ž9: „Aby třeba byla pestřejší ta výtvarná výchova. Abychom si třeba vyzkoušeli, jak to máme udělat v praxi nebo tak.“

Já: „Jako doplnit tu vaši výtvarnou výchovu? Anebo abyste třeba vůbec zažili tu návštěvu galerie. Pokud třeba nechodíte sami nebo s rodinou, tak ve škole je to dobrá příležitost.“

(...)

Já: Kdyby mi mohl někdo shrnout, co jste se o tvorbě skic dozvěděli, kdy to můžete využívat a proč? Viděli jste i nějaké ukázky skic umělců.“

Ž1: „Že to vlastně nemusí být jenom obrázek, ale i text a naše myšlenky.“

Já: „Přesně tak a k čemu vlastně nám jsou ty skici?“

Ž3: „Jako návrh.“

Ž11: „Nebo třeba k zaznamenání nějakých myšlenek a emocí.“

Já: „Dozvěděli jste se nějakou novou informací, která vás překvapila? Třeba z těch ukázek skic umělců?“

Všichni: „Asi ne.“

(...)

Já: „Měli jste dostatek času si ukázky prohlédnout a nechat se inspirovat?“

Všichni: „Myslíme že jo.“

Já: „Měli jste dostatek času pro vaši tvorbu a inspiraci pro ni skrze umělecká díla? Prohlíželi jste si i jiná díla než ta, která jste si vybrali?“

Ž5: „My jste vlastně chodili, a to co se mi líbilo, tak to jsem nakreslila, zaznamenala.“

Ž9: „Asi tak.“

Já: „Měli jste pro tu tvorbu dostatek času?“

Ž6: „Asi jo, jen já bych tam byla klidně celý den, protože mě to bavilo.“

Ž2: Já jsem tam druhý den šla znovu a vyfotila jsem si tam hezký fotky. Je tam hezký světlo a prostředí.“

Já: „No ona je to moc zajímavá budova, kdybyste chtěli, tak Vám pak můžu ukázat, jak to tam vypadalo dřív, nebo tam vlastně je o tom kousek z výstavy Architektura všem.“

(...)

Já: „Bylo vám nabídnuto dostatek materiálu a technik ke tvorbě? Pamatujete si, co jste všechno měli k dispozici?“

Ž1: „Pastely, fixy, nějaký tužky, pastelky.“

Ž8: „Vodový pastelky tam byly.“

Ž3: „No a taky různý papíry, vícebarevný.“

Já: „A co jste z toho všeho využili? Čím jste pracovali?“

Všichni: „Fixy a tužky.“

Ž12: „Já měla i ty vodový pastelky.“

(...)

Já: „Chtěli byste mít na konci prostor pro představení toho, co jste si vybrali a proč vás vybraní díla upoutala? Např. doplnění informací o tom, co se v obraze skrývá, nebo informace o umělci díla?“

Všichni: „Asi ne.“

Ž4: „Nám asi stačilo jen vybrat to co se nám líbilo.“

Ž1: „Kdyby někdo chtěl nějaký další informace o tom díle, tak si to může vyhledat na telefonu, to asi ne každý takhle potřebuje. Případně by se té lektorky mohl zeptat.“

(...)

Já: „Zkusíte mi popsat, jaký byl účel toho že jste se měli zobrazit to, co vás upoutalo, nebo co se vám líbilo?“

Ž7: „To je těžká otázka. Možná si to třeba nějak uvědomit.“

Ž8: „Ten záznam je lepší podle originálu než podle internetu.“

Ž3: „Protože to někoho takto baví.“

Ž1: „Třeba aby se inspiroval těmi obrazy pak to mohli využít ve vlastní tvorbě.“

Já: „Ano. A zažil jste během toho třeba někdo, že jste si všiml nějakého detailu toho díla, kterého byste si jinak vůbec nevšimli?“

Ž4: „Jo to asi jo.“

(...)

Já: „Chtěli byste navštívit i jiné edukační programy například v jiných galeriích nebo na jiné výstavy v NG?“

Všichni: „To nevíme.“

Já: „Líbí se Vám mít v té galerii nějaký program, který vás tou výstavou vede, nebo tam spíš jenom rádi jste a ta díla si nerušeně prohlížíte?“

Ž8: „Spíš si je prohlížet a vnímat je, jelikož potom nevnímáme to, co bychom chtěli.“

Ž5: „Nebo třeba by bylo super tam jít na nějakou komentovanou prohlídku, ale mít tu zbylou polovinu času, si jenom ta díla prohlížet a vracet se k těm, která nás zaujala.“

Ž9: „Já bych asi do galerie sama nešla, jen s kamarády.“

Ž2: „Já bych taky šla jen tak bez toho programu.“

- Téměř všechny žákyně volily pro to, chodit do galerie bez vzdělávacího programu

(...)

Já: „Co vás nejvíce z celého programu překvapilo? Co se vám nejvíce líbilo? Kdybyste měli vybrat jednu věc?“

Ž1: „To že jsme se mohli rozejít a vybrat si to, co bychom chtěli kreslit. To že jsme si mohli sednout a že tam byli ticho a klid na tu tvorbu. To bylo moc příjemný.“

Ž2: „Že jsme mohli být o samotě a že jsem nemusela něco dělat podle nějakých osnov. Většinou totiž máme určený, co přesně malovat, ale tady jsem si sama mohla vybrat.“

Ž5: „Ta volnost v té tvorbě.“

Ž8: „To ticho a klid.“

Ž9: „Mě se líbilo vlastně všechno, taky to, že jsme neměli určený, co kreslit. Ty obrazy se mi líbily a celkové okolí.“

Já: „To prostředí té galerie?“

Ž9: „Jo, moc.“

Ž3: „Že jsme měli ticho a klid na to kreslení a nikdo nás nerušil.“

Já: „To jste zažili vlastně něco docela jiného než tvořit ve škole, že ano?“

Všichni: „Ano.“

Ž4: „Mě se tedy určitě nejvíc líbil ten můj obraz, co jsem kreslila. Opravdu mě něčím zaujal a líbil se mi. Byl něčím jiný.“

Já: „A přišla jsi třeba skrze tu skicu na to, čím byl pro tebe tak zajímavý?“

Ž4: „Asi ne, moc se mi nepovedla. To čistý modrý pozadí toho obrazu pro mě bylo moc zajímavý, to bylo asi to, co mě zaujalo.“

(...)

Ž12: „Mě to teda celý bavilo, ale líbila se mi ta naše skica.“

Ž10: „Bylo to příjemný tam sedět na zemi mezi těmi obrazy, dost jsme se nasmáli. Kdybych tam šla sama, tak bych se tolik neuvolnila.“

Ž8: „Měli jsme hodně na výběr v materiálech, čím to chceme kreslit. Taky jsem si musela hodně obrazů prohlédnout předtím, než jsem si vybrala ten, který mě nejvíc zaujal.“

Já: „A nenapadlo někoho zobrazit i to prostředí té galerie? Jak jsi říkala, že tě zaujalo to světlo pro to focení.“

Ž2: „To asi ne, to jsem si akorát vyfotila.“

Já: „Ale to je vlastně taky forma nějakého záznamu.“

(...)

Já: „Co byste naopak změnili? Co podle vás bylo negativní stránkou programu nebo návštěvy?“

Ž8: „Docela mě tam strašila ta security.“

Já: „Měla jsi z nich respekt? To víš, musí tam hlídat velmi cenná umělecká díla.“

Ž8: „No on nás tam tak pozoroval, co kreslíme a přišlo mi, že něco dělám špatně.“

(...)

Ž3: „No bylo ta hrozně moc schodů. To nevěřím, že to byly jenom tři patra.“

(...)

Ž5: „Možná víc času na to kreslení.“

Já: „Jak už jsme si říkali, tak vstup máte zdarma, tak pokud budete mít chuť, můžete tam po škole jít kreslit a ty skicáky si doplňovat.“

(...)

ROZHOVOR III

Edukační program Ze života galerie

Datum: 3.11.2023

Čas: 10:00 – 10:45 hod

Edukační program: Ze života galerie

Expozice: 1918-1938: První republika

Rozhovoru se účastnilo 17 žákyň (dívky) 6. třídy.

Před zahájením rozhovoru proběhlo seznámení žáků s účelem rozhovoru a vysvětlení, k čemu jejich odpovědi budou sloužit. Od zákonných zástupců byl udělen informovaný souhlas.

Já: „Všichni jste v 6. třídě, je vám všem 11 nebo 12 let?“

Všichni: „Ano.“

Já: „Chodí nebo chodil někdo např. do výtvarného klubu, co tu máte ve škole nebo do Zušky?“

Ž1: „Já chodím do klubu.“

Ž2: „Já už ne, ale chodila jsem.“

Ž3: „Já chodím do Zušky na klavír.“

Já: „A na výtvarku chodí někdo do Zušky?“

Všichni: „Ne.“

Já: „Byl jste už někdo někdy předtím v galerii? Pamatujete si, ve kterých galeriích jste už byli, jak se jmenovali?“

- 15 žákyň zvedlo ruku s tím, že byly již před naší návštěvou někdy v galerii.
- 7 žákyň zvedlo ruku s tím, že byly již ve Veletržním paláci

Já: „A byli jste s rodiči nebo se školou?“

Všichni: „Se školou i s rodiči.“

Já: „A pamatujete si, jak se třeba jmenovaly jiné galerie, ve kterých jste byli?“

Ž4: „Rudolfinum“

Ž8: „Národní galerie, ale jinde než tady. U Pražského hradu.“

Ž6: „Nebo pod Hradem u Valdštejnské jízdárny.“

(...)

Já: „Byl předtím někdo z vás už na edukačním programu v galerii? Vedeným lektorkou nebo lektorem?“

Všichni: „Ne, nebyli jsme.“

Já: „Pamatujete si, jak se jmenoval vzdělávací program, který jsme navštívili ve Veletržním paláci minulý týden?“

Všichni: „To si nepamatujeme.“

Já: „Tak o čem ten program byl, co jste tam dělali?“

Ž1: „Jak v galerii, co kdo dělá.“

Ž2: „No to bylo o tom, aby nám představili celou tu galerii a jak to tam chodí.“

Ž5: „Představili nám ty lidi, kteří tam pracují.“

Ž2: „Říkali nám tam, jak se tam dostávají ty obrazy, jak se nakupují.“

Já: „Ano, přemýšlela jsi nad tím někdy? Jak se ta umělecká díla do těch galerií vůbec dostala?“

Ž9: „Mohli je tam koupit. Nebo vydražit v aukci.“

Ž13: „Taky je tam někdo mohl darovat.“

(...)

Já: „A na základě tohoto, jak byste ten program pojmenovali, když jste mi teď řekli, o čem to bylo?“

Ž7: „Prohlídka galerie.“

Já: „No a myslíš, že na obyčejné prohlídce by ses dozvěděla tyto informace? Jaké tam existují pracovní pozice, jak se tam ta umělecká díla dostávají?“

Ž1: „Ne to ne. Já bych to pojmenovala Vlastní galerie.“

Já: „Ano, to by šlo, jelikož jste si tam vytvářeli vlastní malé galerie.“

Ž15: „Něco jako představení pracovníků a jak se dělá galerie.“

Ž6: „Představení pro děti.“

Já: „Představení třeba toho, jak to funguje v galerii, že ano? No tak ten program, na kterém jsme byli, se jmenuje Ze života galerie.“

(...)

Já: „Proč si myslíte, že se takto ten program jmenuje?“

Ž4: „Představují nám běžný život té galerie.“

(...)

Já: „Dozvěděli jste se, jak to v zhruba v galerii funguje? Říkali jste si i, proč lidé do galerií chodí, zkusíte mi to zopakovat, pamatujete si to?“

Všichni: „Ano.“

Já: „Dozvěděli jste se, proč vůbec lidé chodí do galerií?“

Ž2: „Aby tam mohli chodit číst knížky, protože je tam klid a koukat na obrazy a díla.

Já: „Třeba kvůli té atmosféře?“

Ž3: „Aby se mohli inspirovat.“

Ž1: „Aby to pak mohli třeba nakreslit jinak.“

Ž9: „Jinde to nevidíme než tam.“

(...)

Já: „Dozvěděli jste se nějakou novou informací o galeriích nebo přímo o Veletržním paláci?“

Ž16: „K čemu sloužila ta galerie.“

Ž5: „Jo, byly tam trhy.“

Ž9: „To byl obchod'ák.“

(...)

Já: „Líbila se vám dramatická scénka – divadýlko? Proč si myslíte, že vám ji paní lektorka hrála?“

Všichni: „Ano.“

Já: „Přišlo to třeba někomu spíše pro děti? Že jste na to trochu starší?“

Ž9: „Asi trochu, ale nevadilo mi to.“

(...)

Já: „Pamatujete si všechny funkce, které pracovníci v galeriích vykonávají?“

Ž1: Ano, kurátor.“

Já: „A pamatuješ si, co dělá kurátor výstavy?“

Ž1: „Rozestavuje ty obrazy a navrhuje tu výstavu.“

Ž14: „Ona organizuje ty obrazy tak aby byly hezky rozestavěné, jinak by nikdo nevěděl, jak to bude vypadat.“

Ž7: „Ředitel.“

Ž8: „Grafik.“

Ž9: „Architekt.“

Ž10: „Designerka.“

Ž11: „Fotograf.“

Já: „Ten by tam vlastně taky mohl patřit, ale toho jste tam neměli. Vám paní lektorka představila přece jen ty základní.“

Ž3: „Jo, jen ty, co se podílí na těch edukačních programech.“

Ž12: „Jo i lektorka vlastně.“

(...)

Já: „Říkali/ukazovali/vyzkoušeli jste si několik způsobů, jak se do galerií dostávají umělecká díla, zkusíte mi tyto způsoby zopakovat?“

Ž1: „No lektorka tam mluvila o pánech, nějakých lidech, kteří nevěděli, jestli koupí novou škodovku, anebo jestli koupí obrazy do té galerie.“

Ž9: „A ještě stíhačky chtěli koupit.“

Ž1: „No a pak jsme hlasovali a vybrali jsme nákup obrazů a jeden pán je tam jel koupit a vyzvednou.“

Já: „A pamatujete si někdo, jak se tento pán jmenoval? Vám ten pán ještě věnoval ty obrazy do vašich galerií, vzpomínáte si?“

Ž5: „Beneš, ale to byl ten prezident.“

Já: „Ano to byl ten prezident, který spolu s dalšími rozhodoval o tom nákupu, ale já mluvím o tom velkém sběrateli umění, který daroval i Národní galerii velkou část obrazů, víte někdo?“

(...)

Já: „Byl to pan Kramář.“

(...)

Takže jste mi teď řekli, že se ty obrazy dají koupit, dají se věnovat, a ještě nějaký způsob získání těch uměleckých děl jste poznali?“

Ž3: „Jo ještě ta aukce.“

(...)

Já: „Jaký byl podle vás účel tvořit ve skupinkách modely vašich galerií?“

Ž1: „No abychom věděli, jak se ta galerie dělá a abychom si vyzkoušeli ty pozice, které tam jsou.“

Ž7: „Abychom si to vyzkoušeli, jelikož nejdřív jsme navrhovali ten název z těch knížek, a to bylo vlastně náhodně.“

Já: „Ano a pamatuješ si, jaká umělecká skupina takto vybrala svůj název, pak jsme byli i v části, která byla věnována přímo té skupině.“

Ž12: „Já vím, něco jako sedm sil.“

Já: „Skoro jsi to trefila, je to Děvětsil.“

Já: „No a pamatujete si vlastně ty názvy vašich galerií?“

(...)

Já: „Bylo vám nabídnuto dostatek materiálu a technik ke tvorbě vašich galerií? Pamatujete si, co jste všechno měli k dispozici?“

Ž6: „Barevný papíry, nějaký fixy, lepidla a něco takového.“

Ž8: „Nůžky a hodně variant papírů.“

Ž1: „A ty obrazy, co jsme vydražili, nebo který nám ten Kramář daroval.“

(...)

Já: „Jak na vás působilo, že jste šli potom pracovat do toho ateliéru? On byl trochu schovaný, mysleli jste si, že je takhle v galerii ateliér?“

Ž1: „Ne, vůbec.“

Ž13: „Já jsem to tušila.“

Já: „A pracovalo se vám tam dobře?“

Ž2: „Jo ale byl tam moc nízký stůl, asi pro menší děti.“

(...)

Já: „Pochopili jste cíl toho celého programu? Myslíte si, že byl splněn?“

Ž11: „Abychom se mohli inspirovat a třeba něco doma namalovat.“

Já: „Ano, to by vlastně platilo pro jakoukoliv návštěvu té galerie, ale když se zamyslíš přímo nad tím naším absolvovaným programem?“

Ž1: „Abychom si taky zkusili udělat svou galerii, zkusit mít své obrazy a abychom věděli, jak to ty lidi dělají, jestli je to těžký a tak.“

Já: „Chtěli byste navštívit i jiné edukační programy například v jiných galeriích nebo na jiné výstavy v NG? Lákalo by vás to?“

Ž1: „Jo a moc.“

- 9 žákyň zvedlo ruku s tím, že by chtělo i na jiný edukační program.

Ž9: „Já bych tam třeba chtěla kreslit.“

Ž15: „Já bych tam třeba chtěla znovu, ale bez toho edukativního programu, jelikož jsme si tam ty díla vůbec neprohlíželi.“

- Všechny žákyň se shodly na tom, že by rády šly do galerie pouze za účelem si nerušeně prohlížet umělecká díla

(...)

Já: „Co vás nejvíce z celého programu překvapilo? Co se vám nejvíce líbilo? Zkuste každý říct jednu věc.“

Ž1: „No mě se líbilo to, že jsme mohli nakoupit ty obrazy a udělat si svojí galerii. Poznat ty pozice a že jsme tam vůbec šli a poznala jsem tu galerii, protože jsem ta hodně chtěla jít.“

Ž6: „Mě se nejvíce líbilo, jak jsme si vyrobili tu galerii.“

Ž4: „Líbilo se mi, jak jsme tam dělali tu aukci.“

Ž8: „Byl dobrý to, že nás rozdělila lektorka a my jsme museli být promíchaný, a ne jako pořád jsme ve škole rozdělení s tím, s kým se bavíme.“

Ž2: „Asi všechno, a hlavně jak jsme náhodně vybírali ty jména galerií z knížky, to bylo zábavný.“

Ž10: „Mě se líbilo, jak jsme si dělali ty vlastní výstavy a taky ta aukce.“

(...)

Já: „Co byste naopak změnili? Co podle vás bylo negativní stránkou toho programu? Napadá někoho něco?“

Ž3: „Že jsme vůbec neměli to, volhou ruku, neměli jsme čas si dělat co chceme a prohlédnout si to tam.“

Já: „No vlastně to chápu, ale bez náplně toho programu byste si nevyzkoušeli tolik věcí, které se vám líbily. Jít do galerie i na tu výstavu můžete vlastně jít kdykoliv, tam pak máte svobodu a můžete si všechno v klidu prohlédnout.“

Ž5: „Že jsme neměli možnost si vybrat a spíš jsme dělali to, co nám paní lektorka řekla.“

Ž6: „Mohli jsme taky mít nějakou přestávku.“

Ž12: „Bylo to hezký, ale vlastně jsme neměli žádnou možnost si ty obrazy prohlédnout.“

Ž1: „Měli jsme i docela málo času si ty galerie vyrobit.“

(...)